

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Рахункової палати
від 18.12.2018 № 32–7

ЗВІТ
про результати аудиту ефективності використання коштів
державного бюджету, передбачених Міністерству освіти і науки
України на надання загальної середньої освіти та управління
ним об'єктами державної власності, що мають фінансові
наслідки для державного бюджету

Київ 2018

Рахункова палата від імені Верховної Ради України здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням (стаття 98 Конституції України).

Організацію, повноваження та порядок діяльності Рахункової палати визначає Закон України від 02.07.2015 № 576–VIII “Про Рахункову палату”.

Згідно з цим Законом, повноваження, покладені на Рахункову палату Конституцією України, здійснюються через провадження заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту).

Державний зовнішній фінансовий контроль (аудит) забезпечується Рахунковою палатою шляхом здійснення фінансового аудиту, аудиту ефективності, експертизи, аналізу та інших контрольних заходів.

Рахункова палата застосовує у своїй діяльності основні принципи діяльності Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю (INTOSAI), Європейської організації вищих органів фінансового контролю (EUROSAI) та Міжнародні стандарти вищих органів фінансового контролю (ISSAI) в частині, що не суперечить Конституції та законам України.

ЗМІСТ

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ.....	4
УЗАГАЛЬНЮЮЧІ РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ	10
1. ПЕРЕДУМОВИ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ	16
2. РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ	19
2.1. <i>Оцінка виконання рекомендацій Рахункової палати за результатами попереднього аудиту .....</i>	19
2.2. <i>Оцінка законності, своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень Міністерством освіти і науки України з питань забезпечення надання загальної середньої освіти та управління об'єктами державної власності.....</i>	20
2.3. <i>Оцінка стану планування і затвердження видатків за бюджетною програмою 2201100 та основні результати використання коштів державного бюджету .....</i>	25
2.4. <i>Оцінка забезпечення умов для здобуття загальної середньої освіти ..</i>	33
2.5. <i>Стан функціонування та ліквідації шкіл соціальної реабілітації ....</i>	42
2.6. <i>Стан обліку та розпорядження державним майном .....</i>	46
Додатки.....	51

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

Балахівська ШСР	Балахівська школа соціальної реабілітації Міністерства освіти і науки України
бюджетна програма 2201100	бюджетна програма за КПКВК 2201100 “Надання освіти у загальноосвітніх школах соціальної реабілітації, загальноосвітніх ліцеях-інтернатах, гімназіях-інтернатах з посиленою військово-фізичною підготовкою та інших загальноосвітніх навчальних закладах державної форми власності”
Бюджетний кодекс	Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456–VI
гімназія-інтернат “Кадетський корпус”	Державна гімназія-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою “Кадетський корпус”
ДКСУ	Державна казначейська служба Україна
Закон № 20	Закон України від 24.01.1995 № 20/95–ВР “Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей”
Закон № 185	Закон України від 21.09.2006 № 185–V “Про управління об’єктами державної власності”
Закон № 651	Закон України від 13.05.1999 № 651 “Про загальну середню освіту”
Закон № 1060	Закон України від 23.05.1991 № 1060 “Про освіту” (втратив чинність 28.09.2017 згідно із Законом України від 05.09.2017 № 2145)
Закон № 1378	Закон України від 11.12.2003 № 1378 “Про оцінку земель”
Закон № 1952	Закон України від 01.07.2004 № 1952–IV “Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень”
Закон № 2145	Закон України від 05.09.2017 № 2145 “Про освіту” (набрав чинності 28.09.2017)
Закон № 2232	Закон України від 25.03.1992 № 2232 “Про військовий обов’язок і військову службу”
Закон України про державний бюджет на 2017 рік	Закон України від 21.12.2016 № 1801–VIII “Про Державний бюджет України на 2017 рік”
Закон України про державний бюджет на 2018 рік	Закон України від 07.12.2017 № 2246–VIII “Про Державний бюджет України на 2018 рік”
ЗВО	Заклади вищої освіти
ЗНЗ	Загальноосвітній навчальний заклад
Єнакіївська ШСР	Єнакіївська загальноосвітня школа соціальної реабілітації I–III ступенів
Інструкція № 389	наказ Міністерства освіти і науки України від 19.06.2003 № 389 “Про затвердження Інструкції про порядок конкурсного приймання дітей (учнів, вихованців) до гімназій, ліцеїв, колегіумів, спеціалізованих шкіл (шкіл-інтернатів)”, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 04.07.2003 за № 547/7868 (втратив чинність 08.05.2018 згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 16.04.2018 № 367)
КНУ ім. Т. Шевченка	Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Комишуваська ШСР	Комишуваська школа соціальної реабілітації Міністерства освіти і науки України

Київська ШСР	Київська загальноосвітня школа соціальної реабілітації I–II ступенів
Класифікатор державного майна	наказ Фонду державного майна України від 15.03.2006 № 461 “Про затвердження класифікатора державного майна”
Конвенція ООН про права дитини	Конвенція про права дитини, прийнята резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН від 20.11.1989, ратифікована постановою Верховної Ради України від 27.02.1991 № 789–XII “Про ратифікацію Конвенції про права дитини”
Концепція розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх	Концепція розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні, затверджена Указом Президента від 24.05.2011 № 597/2011
ліцей-інтернат ім. І. Г. Харитоненка	Державний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою “Кадетський корпус” імені І. Г. Харитоненка
Методика № 1121	Методика проведення інвентаризації об’єктів державної власності, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2005 № 1121
міжнародна школа	Загальноосвітній навчальний заклад I–III ступенів “Міжнародна українська школа”
Мінфін	Міністерство фінансів України
МОН	Міністерство освіти і науки України
наказ № 23	наказ Міністерства освіти і науки України від 19.01.2009 № 23 “Щодо запровадження автоматизованої системи “Юридичні особи” в навчальних закладах і установах МОН”
наказ № 217	наказ Міністерства освіти і науки України від 20.07.1995 № 217 “Про затвердження Інструкції про організацію та діяльність гімназій, Інструкції про організацію та діяльність ліцею”, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 05.01.1996 за № 7/1032
наказ № 244	наказ Міністерства освіти і науки України від 15.03.2018 № 244 “Про визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 30 січня 2015 року № 67”, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 04.04.2018 за № 403/31855
наказ № 367	наказ Міністерства освіти і науки України від 16.04.2018 № 367 “Про затвердження Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти”, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 05.05.2018 за № 564/32016
наказ № 405	наказ Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 405 “Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня”
наказ № 406	наказ Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 406 “Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня”
наказ № 408	наказ Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 408 “Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня”
наказ № 409	наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 03.04.2012 № 409 “Про затвердження Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня”

наказ № 522	наказ Міністерства освіти і науки України від 15.05.2013 № 522 “Про затвердження Положення про колегію Міністерства освіти і науки України”
наказ № 581	наказ Міністерства освіти і науки України від 12.12.2000 № 581 “Про передачу загальноосвітніх шкіл соціальної реабілітації до сфери управління Міністерства освіти і науки України”
наказ № 595	наказ Міністерства освіти і науки України від 10.07.2007 № 595 “Про створення загальноосвітнього навчального закладу “Міжнародна українська школа”
наказ № 763	наказ Міністерства освіти і науки України від 17.11.2003 № 763 “Про затвердження норм матеріального та нормативів фінансового забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також вихованців шкіл-інтернатів”, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 12.01.2004 за № 27/8626
наказ № 834	наказ Міністерства освіти і науки від 27.08.2010 № 834 “Про затвердження Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів III ступеня”
наказ № 971	наказ Міністерства освіти і науки України від 04.09.2012 № 971 “Про ліквідацію загальноосвітніх шкіл соціальної реабілітації”
наказ № 1063	наказ Міністерства освіти і науки України від 14.07.2017 № 1063 “Про внесення змін у додаток до наказу МОН від 21.11.2006 № 1399”
наказ №1119	наказ Міністерства освіти і науки України від 19.09.2016 № 1119 “Про забезпечення речовим майном кадетів (ліцеїстів)”
наказ № 1399	наказ Міністерства освіти і науки України від 21.11.2016 № 1399 “Про ліквідацію Балахівської школи соціальної реабілітації”
наказ № 1407	наказ Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407 “Про надання грифу МОН навчальним програмам для учнів 10–11 класів закладів загальної середньої освіти”
наказ № 1772	наказ Міністерства освіти і науки України від 13.12.2013 № 1772 “Про ліквідацію шкіл соціальної реабілітації”
наказ Міноборони і МОН № 478/1281	спільний наказ Міністерства оборони України, Міністерства освіти і науки України від 19.09.2017 № 478/1281 “Про заходи щодо реорганізації факультету військової підготовки імені Верховної Ради України Національного технічного університету “Харківський політехнічний інститут”
наказ № 197	наказ Фонду державного майна України від 03.02.2006 № 197 “Про затвердження форм надання відомостей про об’єкти державної власності”
Олімпійський коледж	Олімпійський коледж імені Івана Піддубного
План заходів № 1039	План заходів щодо реалізації Концепції розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.10.2011 № 1039–р
Положення № 114	Положення про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 114

- Положення № 369 Положення про екстернат у загальноосвітніх навчальних закладах, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 13.03.2017 № 369, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 13.03.2017 за № 416/30284
- Положення № 431 Положення про екстернат у загальноосвітніх навчальних закладах, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 19.05.2008 № 431, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 03.06.2008 за № 498/15189 (втратило чинність 13.03.2017)
- Положення № 466 Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466
- Положення № 630 Положення про Міністерство освіти і науки України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 630
- Положення № 717 Положення про ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28.04.1999 № 717
- Положення № 731 Положення про організацію навчально-виховного процесу загальноосвітнього навчального закладу I–III ступенів “Міжнародна українська школа”, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 10.08.2009 № 731
- Положення № 879 Положення про інвентаризацію активів та зобов’язань, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879
- Положення №1121 Постанова Кабінету Міністрів України від 05.10.2009 № 1121 “Про затвердження Положення про групу продовженого дня загальноосвітнього навчального закладу” (втратила чинність 19.07.2018 згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18.07.2018 № 558)
- Положення №1444 Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 № 1444 “Про речове забезпечення військовослужбовців Збройних Сил та інших військових формувань у мирний час” (втратила чинність 04.03.2016 згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 11.02.2016 № 71)
- Положення № 1482 Положення про порядок передачі об’єктів права державної власності, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 21.09.1998 № 1482 “Про передачу об’єктів права державної та комунальної власності”
- Положення №1770 Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2000 № 1770 “Про затвердження положень про допризовну підготовку і про підготовку призовників з військово-технічних спеціальностей”
- Положення про ШСР Положення про школу соціальної реабілітації, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 13.10.1993 № 859
- Порядок № 228 Порядок складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228
- Порядок № 242/329 спільний наказ Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України від 01.06.2005 № 242/329 “Про затвердження Порядку організації харчування дітей у навчальних та оздоровчих закладах”, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 15.06.2005 за № 661/10941

Постанова № 96	Постанова Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 96 “Про визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України”
Постанова № 228	Постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.1994 № 228 “Положення про порядок створення, реорганізації і ліквідації навчально-виховних закладів” (втратила чинність 10.03.2016 згідно із постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 № 147)
Постанова № 407	Постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.1992 № 407 “Про створення Українського фізико-математичного лицюю Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка”
Постанова № 467	Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.2004 № 467 “Про затвердження Положення про Єдиний реєстр об’єктів державної власності”
Постанова № 734	Постанова Кабінету Міністрів України від 08.08.2012 № 734 “Про організацію діяльності загальноосвітніх шкіл та професійних училищ соціальної реабілітації”
Постанова № 751	Постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2016 № 751 “Деякі питання оптимізації мережі шкіл та професійних училищ соціальної реабілітації”
Постанова № 847	Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2013 № 847 “Деякі питання функціонування шкіл соціальної реабілітації”
Постанова № 859	Постанова Кабінету Міністрів України від 13.10.1993 № 859 “Про організацію діяльності спеціальних навчальних закладів для дітей і підлітків, які потребують особливих умов виховання”
Постанова № 928	Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 928 “Про затвердження переліку навчальних закладів системи загальної середньої освіти, видатки на які здійснюються з державного бюджету”
Постанова № 1121	Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2005 № 1121 “Про затвердження Методики проведення інвентаризації об’єктів державної власності”
Постанова № 1392	Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1392 “Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти”
Правила № 1098	Правила складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2002 № 1098, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 21.01.2003 за № 47/7368
Правила конкурсного приймання	Правила конкурсного приймання дітей до загальноосвітнього навчального закладу II-III ступенів гімназії-інтернату “Дитяча інженерна академія” м. Києва, схвалені на засіданні педагогічної ради гімназії-інтернату “Дитяча інженерна академія” (протокол засідання № 3 від 03.02.2014), затверджені директором ДІА Боровиком Д. В., погоджені директором департаменту МОН Кононенком Ю. Г.
Розпорядження № 91	розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.03.2007 № 91–р “Про утворення загальноосвітнього навчального закладу “Міжнародна українська школа”

Розпорядження № 317	розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.05.2018 № 317–р “Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству освіти і науки на 2018 рік”
Розпорядження № 572	розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.08.2017 № 572–р “Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству освіти і науки на 2017 рік”
Управління майна МОН	Управління з питань державного майна та підприємств Міністерства освіти і науки України
ФДМУ	Фонд державного майна України
фізико-математичний ліцей	Український фізико-математичний ліцей Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Харківська ШСР	Державний заклад “Харківська загальноосвітня школа соціальної реабілітації І–ІІІ ступенів”
центри реабілітації	Центри психолого-педагогічної реабілітації дітей з девіантною поведінкою
школа-інтернат “ДІА”	Державний загальноосвітній навчальний заклад спеціалізована школа-інтернат І–ІІІ ступенів “Дитяча інженерна академія”
школа Олімпійського коледжу ШСР	Загальноосвітня школа-інтернат спортивного профілю ІІ–ІІІ ступенів Олімпійського коледжу імені Івана Піддубного
	Школа соціальної реабілітації

УЗАГАЛЬНЮЮЧІ РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ

Конституція України передбачає право громадян на вільний розвиток особистості та здобуття освіти; повна загальна середня освіта є обов'язковою. Держава забезпечує доступність і безоплатність повної загальної середньої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток повної загальної середньої освіти і різних форм навчання.

Законом № 2145 визначено, що держава створює умови для здобуття освіти мистецького, спортивного, військового та наукового спрямування, у тому числі в закладах спеціалізованої освіти всіх рівнів. Фінансування здобуття спеціалізованої освіти здійснюється, зокрема, за рахунок коштів державного бюджету.

Аудит проведено з метою надання оцінки стану продуктивності, результативності, економності використання коштів державного бюджету за бюджетною програмою 2201100 та ефективності використання і розпорядження об'єктами державної власності, належними державі матеріальними та іншими активами, що мають фінансові наслідки для державного бюджету.

Висновки аудиту

1. МОН як головний розпорядник бюджетних коштів за бюджетною програмою 2201100 не забезпечило протягом 2017–9 місяців 2018 року ефективного управління бюджетними коштами, передбаченими на надання спеціалізованої загальної середньої освіти. Використання передбачених на 2017–2018 роки 329279,2 тис. грн здійснювалося без визначення пріоритетів у розвитку загальноосвітніх ШСР, загальноосвітніх ліцеїв-інтернатів, гімназій-інтернатів з посиленою військово-фізичною підготовкою та інших ЗНЗ державної форми власності. Протягом 2017–9 місяців 2018 року видатки переважно спрямовувалися на збереження штатної чисельності педагогічних працівників закладів освіти. Дефіцит бюджетних коштів не дає можливості МОН забезпечити належне фінансування матеріально-технічної бази цих закладів, що ускладнило створення умов, необхідних для розвитку обдарованої молоді.

Через неналежне виконання посадовими особами МОН (відповідальний – заступник Міністра Хобзей П. К.) покладених на них повноважень не вжито заходів щодо нормативного врегулювання питань надання спеціалізованої загальної середньої освіти та виконання завдань із навчально-методичного забезпечення спеціалізованих закладів загальної середньої освіти. Окремі норми статутних документів закладів освіти не приведені у відповідність до вимог чинного законодавства.

Протягом останніх трьох років сектором внутрішнього аудиту МОН перевірки спеціалізованих закладів загальної середньої освіти з питань використання бюджетних коштів та об'єктів державної власності не проводилися. Як наслідок, на сьогодні МОН втрачено контроль за використанням коштів державного бюджету спеціалізованими

зкладами загальної середньої освіти, у тому числі повністю втрачено контроль за станом розпорядження і використання об'єктів державної власності Олімпійським коледжем, чим спричинено високі корупційні ризики та ризики шахрайства при використанні майна та коштів державного бюджету.

З 2012 року МОН не вжито заходів щодо виконання пропозицій Рахункової палати в частині запровадження контролю за використанням спеціалізованими закладами загальної середньої освіти коштів державного бюджету. Як наслідок, протягом 2017–9 місяців 2018 року окремими закладами освіти з порушенням вимог чинного законодавства використано 1224,2 тис. грн, неекономно – 520,1 тис. грн, не отримано грошового забезпечення кадетами (ліцеїстами) з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, – 88,8 тис. грн, допущено неефективне управління коштами в сумі 518,7 тис. грн, викривлено дані бухгалтерського обліку і бюджетної звітності на суму 406,8 тис. грн, що відповідно до статті 116 Бюджетного кодексу є порушенням бюджетного законодавства.

Неефективним було й управління МОН державним майном дев'яти закладів освіти, у складі якого обліковується 177 об'єктів державної власності початковою вартістю 201,1 млн гривень.

Керівництвом МОН (відповідальний – заступник Міністра – керівник апарату Гребя Р. В.) протягом 2017–9 місяців 2018 року не ухвалювалися рішення щодо обліку, збереження та ефективного використання державними спеціалізованими закладами загальної середньої освіти і ШСР нерухомого майна. Зокрема, не вжито заходів щодо забезпечення проведення щорічної інвентаризації об'єктів державної власності. Як наслідок, земельні ділянки та нерухоме майно чотирьох закладів освіти, три з яких ліквідовуються, МОН не обліковано і не внесено до Єдиного реєстру об'єктів державної власності. Також закладами освіти на сьогодні обліковано за нульовою вартістю 35 будівель і споруд (загальна площа 21,4 тис. кв. м), що не забезпечує достовірної оцінки вартості державного майна та створює ризики неефективного управління і розпорядження ним.

2. Через неналежне виконання посадовими особами МОН (відповідальний – заступник Міністра – керівник апарату Гребя Р. В.) покладених на них повноважень щодо управління об'єктами державної власності, не забезпечено внутрішнього контролю за ефективним використанням та розпорядженням майном спеціалізованими закладами загальної середньої освіти і ШСР, що належать до сфери управління МОН.

Заходи для проведення державної реєстрації речових прав на нерухоме майно, у тому числі забезпечення відповідного фінансування, зокрема школи-інтернату “ДІА” (шість будівель і земельна ділянка), МОН не здійснено. Державне майно закладами освіти використовується неефективно – частина будівель є порожньою та поступово руйнується. Невирішеним залишилося питання документального оформлення використання приміщень гімназією-інтернатом “Кадетський корпус”.

Передавши повноваження щодо управління справами ліквідаційним комісіям Горлівської, Свердловської, Єнакіївської і Миколаївської ШСР, **МОН не забезпечило обліку об'єктів державної власності цих шкіл та надання відомостей про них для формування, ведення та наповнення Єдиного реєстру об'єктів державної власності. Неволодіння МОН інформацією про об'єкти державної власності, розташовані у тимчасово окупованих районах Луганської та Донецької областей, створює ризики у частині неефективного управління такими об'єктами після повернення цих територій під контроль держави.**

Також МОН втрачено контроль за станом розпорядження і використання об'єктів державної власності Олімпійським коледжем. Аналіз інформаційних джерел засвідчив, що державне майно (спортивні споруди й обладнання) цього коледжу активно надається в користування на платній основі. Зокрема, надаються платні послуги з різних видів спорту, здаються приміщення в оренду (наприклад, для розміщення салону краси “Корона”, проведення вистави “Галко Моталко”) тощо. При цьому жодних перевірок ефективності використання державного майна та стану збереження активів МОН протягом останніх трьох років не проведено.

Замість того, щоб зобов'язати керівника Олімпійського коледжу Семенюшка О. І. виконати умови укладеного з ним контракту щодо здійснення фінансового контролю за цільовим та ефективним використанням коштів державного бюджету, що неодноразово вимагалось Рахунковою палатою, МОН надало зазначеній особі довготривалу відпустку. **Це може свідчити про наявність ознак приватного інтересу в системі управління майном цього закладу.**

3. МОН як головним розпорядником коштів державного бюджету у 2017 і 2018 роках не вжито достатніх заходів щодо обґрунтованого планування видатків на надання загальної середньої освіти.

Через відсутність детальних розрахунків до проектів кошторисів і кошторисів за бюджетною програмою 2201100, МОН не володіє інформацією про реальну потребу закладів освіти у коштах державного бюджету. Як наслідок, питання забезпечення учнів необхідними навчальними засобами й обладнанням, речовим та іншим майном, а в окремих закладах освіти і харчуванням, вирішувалися за рахунок благодійної допомоги їх батьків. Капітальні видатки протягом останніх років внаслідок дефіциту бюджетних коштів на розвиток спеціалізованої освіти майже не виділялися. З огляду на це передача спеціалізованих закладів загальної середньої освіти до складу ЗВО сприяла б їх розвитку, кращому матеріально-технічному забезпеченню та підготовці учнів до вступу до цих закладів, про що свідчить досвід фізико-математичного ліцею КНУ ім. Т. Шевченка, який є структурним підрозділом університету.

3.1. Всупереч вимогам пункту 22 Порядку № 228 розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня до проектів кошторисів на 2017 і 2018 роки за бюджетною програмою за 2201100 включено видатки у

загальній сумі 138206,8 тис. грн без надання обґрунтованих розрахунків за кожним кодом економічної класифікації, деталізованих за видами та кількістю. У порушення пункту 29 Порядку № 228 МОН під час розгляду проектів кошторисів також не забезпечило затвердження в кошторисах сум, підтверджених розрахунками та економічними обґрунтуваннями, зокрема у 2017 і 2018 роках 108585,8 тис. грн видатків за бюджетною програмою 2201100, що відповідно до вимог пункту 16 частини першої статті 116 Бюджетного кодексу є порушенням бюджетного законодавства.

3.2. Всупереч вимогам пункту 17 Порядку № 228 до проектів кошторисів у 2017 і 2018 роках закладами освіти не подавалися розрахунки обсягів надходжень до спеціального фонду за кожним джерелом доходів на загальну суму 7405,0 тис. гривень.

3.3. Не забезпечено належного формування та затвердження паспорта бюджетної програми 2201100 у терміни, встановлені частиною восьмою статті 20 Бюджетного кодексу. Окремі напрями використання бюджетних коштів паспорта бюджетної програми 2201100 на 2017 і 2018 роки в порушення вимог пункту 9 Правил № 1098 містять недостовірні показники.

4. МОН не виконувало покладеного законодавством завдання щодо забезпечення спеціалізованих закладів загальної середньої освіти необхідним обладнанням, підручниками, навчально-методичними посібниками та переклало це завдання на керівників таких закладів і батьків учнів. Крім того, через відсутність належної взаємодії МОН з Міноборони до Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти протягом 2017–9 місяців 2018 року не було включено напряму допризовної підготовки, що є суттєвим управлінським прорахунком в умовах сучасних безпекових викликів для держави.

Нездійснення контролю МОН призвело до недотримання окремими закладами освіти вимог нормативних актів та незаконного використання протягом 2017–9 місяців 2018 року 295,4 тис. грн на забезпечення кадетів (ліцеїстів) речовим та іншим майном.

Надавши школі-інтернату “ДІА” статус експериментального закладу, МОН не забезпечувало загального керівництва дослідно-експериментальною роботою та, відповідно, не контролювало хід її виконання. На сьогодні мети дослідно-експериментальної роботи не досягнуто. Як наслідок, у навчально-виховному процесі школи-інтернату не впроваджено інноваційних педагогічних технологій, методик, які відповідно до програми дослідно-експериментальної роботи повинні забезпечити розвиток здібностей дітей.

5. За ініціативою МОН до Переліку навчальних закладів системи загальної середньої освіти, видатки на які здійснюються з державного бюджету, затвердженого Постановою № 928, включено міжнародну школу. Всупереч вимогам статті 21 Закону № 2145 статутом міжнародну школу визначено як заклад спеціалізованого державного індивідуального (дистанційного) навчання I–III ступенів. При цьому навчання в міжнародній школі не спрямовано на поглиблене вивчення окремих предметів, дистанційне навчання не здійснюється. Створена ще у

2007 році як експериментальний ЗНЗ з розробки та апробації інноваційних технологій дистанційного навчання, міжнародна школа за увесь час функціонування науково-дослідної діяльності не провадила.

Протягом 2017–9 місяців 2018 року міжнародній школі МОН виділено 12,3 млн. грн, які спрямовано на забезпечення надання повної загальної середньої освіти громадянам України, які тимчасово або постійно проживають за кордоном, в Автономній Республіці Крим і м. Севастополі. При цьому за відсутності контролю МОН міжнародна школа керувалася власними колегіальними рішеннями, які (в частині зарахування і переведення учнів) суперечать пунктам 3.1 і 3.2 Положення № 731. Як наслідок, станом на 01.10.2018 в закладі відсутні підтвердні документи (підстава для зарахування до закладу) стосовно 926 учнів (31,6 відс.), а отже, є ризик незаконних видатків з державного бюджету у сумі 3,8 млн гривень.

6. На виконання Конвенції ООН про права дитини та у зв'язку зі зменшенням у країні числа дітей, які потребують особливих умов виховання (засуджених за правопорушення), Кабінетом Міністрів України прийнято низку рішень щодо скорочення кількості загальноосвітніх ШСР шляхом їх ліквідації (у 2012 році функціонувало 11 таких шкіл, станом на 01.10.2018 – 1).

Проте всупереч вимогам постанов Кабінету Міністрів України № 734, № 847 і № 751 за бездіяльності МОН станом на 01.12.2018 не завершено процедуру ліквідації п'яти ШСР, у тому числі через відсутність в окремих закладах оформлених прав на об'єкти державної власності.

У МОН не обліковується майно ШСР, що знаходиться на тимчасово окупованій території. Це створює ризики втрати або шахрайства з вартістю державного майна.

Через зволікання з передачею будівель і споруд ШСР та скорочення видатків на їх утримання, більшість з таких закладів на сьогодні знаходиться в аварійному стані, що унеможлиблює використання цього майна за призначенням для задоволення потреб системи освіти.

Надані у користування земельні ділянки окремими ШСР за цільовим призначенням не використовуються. Відповідно до договорів про спільну діяльність, які всупереч вимогам пункту 20 частини першої статті 6 Закону № 185 не погоджувалися МОН, земельні ділянки двома ШСР передані агропромисловим компаніям для вирощування сільськогосподарських культур, а саме Комишуваською ШСР передано ТОВ “Агрофірма “Лев” земельну ділянку площею 7,75 га, Балахівською ШСР – приватному сільськогосподарському підприємству “Зарічне” 8,69 га.

За результатами проведеного аудиту Рахункова палата **рекомендує:**

1. Кабінетові Міністрів України:

- зобов'язати Мінфін забезпечити дотримання вимог бюджетного законодавства в частині своєчасного затвердження спільно з МОН паспортів бюджетної програми 2201100;
- розробити методику нормативного фінансування закладів освіти;
- зобов'язати МОН пришвидшити розроблення та подання на

затвердження положення про науковий ліцей, науковий ліцей-інтернат.

2. МОН:

- вжити заходів щодо проведення на початку 2019 року сектором внутрішнього аудиту перевірки цільового та ефективного використання коштів державного бюджету, виділених Олімпійському коледжу на надання загальної середньої освіти школою Олімпійського коледжу, та розпорядження об'єктами державної власності. Результати аудиту розглянути на Колегії МОН та вирішити питання про подальше перебування на займаних посадах осіб, які порушили вимоги чинного законодавства та перешкоджали законній діяльності Рахункової палати (заступник директора Олімпійського коледжу Захарків С. Й.);

- розглянути питання про передачу спеціалізованих закладів загальної середньої освіти до ЗВО з метою створення належних умов навчання;

- провести конкурси на посади керівників ліцею-інтернату ім. І. Г. Харитоненка і школи-інтернату "ДІА" та укласти з переможцями контракти;

- привести у відповідність до вимог чинного законодавства нормативно-правові документи МОН, які регулюють питання надання загальної середньої освіти спеціалізованими закладами освіти;

- пришвидшити розроблення та подання на затвердження Кабінетові Міністрів України положення про науковий ліцей, науковий ліцей-інтернат;

- розробити і затвердити типові штатні нормативи закладів загальної середньої освіти, зокрема наукового ліцею, наукового ліцею-інтернату;

- вжити заходів щодо невідкладного отримання закладами освіти ліцензій на провадження освітньої діяльності у сфері загальної середньої освіти;

- забезпечити дотримання бюджетного законодавства при підготовці бюджетних запитів;

- здійснювати при плануванні надходжень і видатків за бюджетною програмою 2201100 деталізовані розрахунки до проекту кошторису МОН і кошторису МОН, а також вимагати проведення аналогічних розрахунків від розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня;

- здійснювати розподіл асигнувань між розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня за бюджетною програмою 2201100 і затверджувати їм кошториси на всю суму встановлених бюджетних призначень;

- забезпечити при формуванні паспортів бюджетної програми 2201100 внесення достовірних даних;

- забезпечити контроль за дотриманням закладами освіти вимог чинного законодавства при складанні бюджетної звітності і нарахуванні заробітної плати;

- забезпечити спільно із закладами освіти ефективне управління та своєчасний перерозподіл бюджетних коштів, що унеможливить їх повернення до бюджету у кінці року як невикористаних;

- вжити заходів щодо пришвидшення процедури ліквідації ШСР та передачі нерухомого майна відповідним органам управління освітою;

- вжити заходів щодо проведення закладами освіти державної реєстрації речових прав на нерухоме майно;

- провести суцільну інвентаризацію державного майна закладів освіти відповідно до Методики № 1121 та забезпечити внесення відповідних даних до Єдиного реєстру об'єктів державної власності і бухгалтерського обліку закладів освіти;

- запровадити дієвий контроль за використанням бюджетних коштів та державного майна закладами системи загальної середньої освіти, видатки на утримання яких здійснюються з державного бюджету;

- вжити заходів щодо врегулювання питання користування гімназією-інтернатом “Кадетський корпус” будівлями і спорудами, в яких фактично розміщено заклад;

- зобов'язати міжнародну школу привести статут закладу у відповідність до вимог Закону № 2145. У зв'язку з невідповідністю міжнародної школи визначеному у статуті статусу (спеціалізований ЗНЗ), ініціювати внесення відповідних змін до Переліку навчальних закладів загальної середньої освіти, видатки на які здійснюються із державного бюджету, затвердженого Постановою № 928;

- здійснювати контроль за дотриманням міжнародною школою вимог нормативно-правових актів, зокрема у частині зарахування на навчання осіб за наявності необхідних документів;

- притягнути до відповідальності посадових осіб Комишуваської і Балахівської ШСР та ліцею-інтернату ім. І. Г. Харитоненка за неналежне виконання службових обов'язків.

3. Поінформувати Генеральну прокуратуру України про факти передачі Комишуваською і Балахівською ШСР земель державної власності господарським товариствам за договорами про спільну діяльність без погодження з МОН для надання правової оцінки і відповідного реагування.

4. Рішення Рахункової палати та Звіт про результати аудиту оприлюднити на офіційному веб-сайті Рахункової палати.

1. ПЕРЕДУМОВИ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ

1.1. Підстава для аудиту

Законом № 2145 визначено, що завданнями загальної середньої освіти є, зокрема, формування особистості учня (вихованця), розвиток його здібностей і обдарувань, наукового світогляду. Невід'ємними складниками системи освіти є спеціалізована освіта.

Спеціалізована освіта – це освіта мистецького, спортивного, військового чи наукового спрямування, яка, зокрема, потребує раннього виявлення і розвитку індивідуальних здібностей. **Держава створює умови для здобуття такої освіти**, у тому числі в закладах спеціалізованої освіти всіх рівнів. Статтею 9 Закону № 651 (у редакції чинній до 28.09.2017) визначені типи ЗНЗ системи загальної середньої освіти, зокрема, **спеціалізована школа** (школа-інтернат) I–III ступенів з поглибленим

вивченням окремих предметів та курсів, **гімназія (гімназія-інтернат)** – навчальний заклад II–III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів відповідно до профілю; **ліцей (ліцей-інтернат)** – навчальний заклад III ступеня з профільним навчанням та допрофесійною підготовкою (може надавати освітні послуги II ступеня, починаючи з 8 класу).

Проте після набрання чинності Законом № 2145 (з 28.09.2017) **типи ЗНЗ**, які забезпечують здобуття загальної середньої освіти у системі спеціалізованої освіти, змінено і визначено, зокрема, такі: **школа-інтернат (ліцей-інтернат) спортивного профілю** – заклад спеціалізованої освіти I–III або II–III ступенів спортивного профілю (заклад із специфічними умовами навчання); **військовий (військово-морський) ліцей, ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою** – заклад спеціалізованої освіти II–III або III ступенів військового профілю для дітей з 13 років; **науковий ліцей, науковий ліцей-інтернат** – заклад спеціалізованої освіти II–III або III ступеня наукового профілю.

У розділі XII “Прикінцеві та перехідні положення” Закону № 2145 зобов’язано **Кабінет Міністрів України забезпечити**, зокрема, **протягом одного року** з дня набрання чинності цим Законом **розробку методик нормативного фінансування закладів освіти та низку нормативно-правових актів**, передбачених цим Законом. Проте станом на 01.12.2018 **Кабінетом Міністрів України визначені Законом № 2145 завдання не виконано. МОН не завершено розроблення і не подано на затвердження до Кабінету Міністрів України положення** про заклад спеціалізованої освіти. Також МОН не розроблено **типові штатні нормативи закладів спеціалізованої освіти** та не приведено окремі свої нормативно-правові акти у відповідність із Законом № 2145. Отже, **тема аудиту є актуальною.**

1.2. Цілі аудиту:

- оцінити стан продуктивного, результативного, економного та законного використання коштів державного бюджету, виділених МОН на надання загальної середньої освіти у загальноосвітніх ШСР, загальноосвітніх ліцеях-інтернатах, гімназіях-інтернатах з посиленою військово-фізичною підготовкою та інших ЗНЗ державної форми власності протягом 2017–9 місяців 2018 року;

- встановити повноту і своєчасність виконання об’єктами аудиту функцій надання загальної середньої освіти у загальноосвітніх ШСР, загальноосвітніх ліцеях-інтернатах, гімназіях-інтернатах з посиленою військово-фізичною підготовкою та інших ЗНЗ державної форми власності, а також МОН функцій управління об’єктами державної власності та збереження активів;

- сприяти поліпшенню ефективності діяльності об’єктів аудиту у сфері освіти, зокрема шляхом надання рекомендацій щодо покращення їх організаційних і внутрішніх процесів;

- сприяти продуктивному, результативному та економному використанню бюджетних коштів, а також законному та своєчасному

прийняттю управлінських рішень об'єктами аудиту шляхом усунення виявлених аудитом порушень;

- надати рекомендації МОН щодо повноти і своєчасності виконання функцій у сфері освіти;
- визначити стан реалізації всіх рекомендацій Рахункової палати, наданих за результатами попередніх контрольно-аналітичних заходів.

1.3. Обсяг аудиту

- **кошти державного бюджету**, виділені МОН у 2017 і 2018 роках за бюджетною програмою 2201100 у загальній сумі **329279,2 тис. грн** (у т. ч. за загальним фондом – 321878,7 тис. грн¹, спеціальним – 7400,5 тис. грн²). Протягом 2017–9 місяців 2018 року за бюджетною програмою 2201100 використано 262439,9 тис. грн, з них за загальним фондом – 258106,9 тис. грн³, спеціальним – 4333,0 тис. гривень⁴;

- нормативно-правові, розпорядчі й інші акти з питань надання освіти та управління об'єктами державної власності, управлінські рішення з вказаних питань;

- бюджетна, фінансова, статистична звітність; первинні документи та документи бухгалтерського обліку; бюджетні запити, кошториси, паспорти бюджетної програми 2201100, звіти про її виконання та інші документи, що стосуються предмета аудиту;

- матеріали внутрішнього аудиту;
- дані відкритих інформаційних джерел,
- запит до ФДМУ.

Об'єкти аудиту:

МОН – головний розпорядник бюджетних коштів; розпорядники бюджетних коштів нижчого рівня: ліцей-інтернат імені І. Г. Харитоненка; гімназія-інтернат “Кадетський корпус”; школа-інтернат “ДІА”; міжнародна школа; Олімпійський коледж у частині надання повної загальної середньої освіти школою Олімпійського коледжу; КНУ ім. Тараса Шевченка в частині надання повної загальної середньої освіти фізико-математичним ліцеєм КНУ ім. Т. Шевченка; Комишуваська, Балахівська та Харківська ШСР.

За результатами аудиту **складено дев'ять актів**, з них один підписано із зауваженнями (МОН).

Контрольну групу Рахункової палати керівництвом Олімпійського коледжу, а саме заступником директора коледжу Захарківим С. Й. (т. в. о. директора), **до об'єкта контролю не допущено**. Захарків С. Й. не забезпечив вхід до приміщень та виділення окремої кімнати для проведення аудиту, чим створив перешкоди у роботі контрольної групи Рахункової палати. Також Захарківим С. Й. 12.09.2018 не допущено до об'єкта контролю і члена

¹ 2017 рік – 141118,8 тис. грн, 2018 рік – 180759,9 тис. гривень.

² 2017 рік – 3376,0 тис. грн, 2018 рік – 4024,5 тис. гривень.

³ За 2017 рік – 140600,1 тис. грн, 9 місяців 2018 року – 117506,8 тис. гривень.

⁴ За 2017 рік – 3254,6 тис. грн, 9 місяців 2018 року – 1078,4 тис. гривень.

Рахункової палати, відповідального за проведення цього аудиту. Отже, керівництвом коледжу порушено вимоги статті 33 Закону України “Про Рахункову палату”.

Термін виконання контрольного заходу: з 03.10.2018 по 23.11.2018.

1.4. Методика та методи аудиту

Під час аудиту використано Загальні рекомендації з проведення аудиту ефективності використання державних коштів, затверджені постановою Колегії Рахункової палати від 12.07.2006 № 18–4, а також матеріали пілотного аудиту ефективності системи протипаводкового захисту України, рішення Рахункової палати від 13.09.2017 № 18–4.

Головна увага приділялася питанням оцінки продуктивності, результативності, економності використання коштів державного бюджету, виділених МОН на надання освіти у загальноосвітніх ШСР, загальноосвітньому ліцеї-інтернаті, гімназії-інтернаті з посиленою військово-фізичною підготовкою та інших ЗНЗ державної форми власності, а також ефективності управління об’єктами державної власності.

Під час аудиту застосовано такі методи:

- аналіз нормативно-правових, розпорядчих актів та інших документів з питань, які досліджувались аудитом;
- аналіз обґрунтованості планування видатків державного бюджету на вказані цілі;
- перевірка й аналіз показників бюджетної, фінансової та іншої звітності з питань аудиту;
- аналіз здійснених видатків і досягнутих результатів;
- опитування посадових осіб об’єктів аудиту.

2. РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ

2.1. Оцінка виконання рекомендацій Рахункової палати за результатами попереднього аудиту

2.1.1. Із п’яти наданих Рахунковою палатою пропозицій МОН у повному обсязі виконано лише чотири. У зв’язку зі змінами законодавства на момент проведення цього аудиту, майже всі пропозиції Рахункової палати втратили свою актуальність. Проте рекомендація щодо необхідності здійснення контролю за використанням спеціалізованими навчальними закладами коштів державного бюджету є актуальною і сьогодні.

2.1.1.1. Законодавча база.

Положенням № 630 визначено, що МОН відповідно до покладених на нього завдань, зокрема, здійснює нормативно-правове регулювання у сфері освіти. МОН також забезпечує ефективне і цільове використання бюджетних коштів, контролює діяльність, зокрема, установ, що належать до сфери його управління.

2.1.1.2. Виявлений стан справ та висновок.

У 2012 році Рахунковою палатою проведено аудит ефективності використання коштів Державного бюджету України, виділених Міністерству освіти і науки України на надання загальної та поглибленої освіти з фізики і математики, фізкультури і спорту загальноосвітніми спеціалізованими школами-інтернатами. Звіт затверджений постановою Колегії Рахункової палати від 25.07.2012 № 14–1. За результатами зазначеного аудиту **Рахункова палата рекомендувала МОН запровадити дієвий контроль за використанням спеціалізованими навчальними закладами коштів державного бюджету, зокрема Республіканським вищим училищем фізичної культури (нині – Олімпійський коледж), яким інформацію про відшкодування необґрунтованих видатків надано не було.**

Враховуючи викладене та те, що за період з 01.01.2017 по 01.10.2018 **сектором внутрішнього аудиту МОН перевірки ефективності використання коштів державного бюджету на надання освіти загальноосвітніми ШСР, загальноосвітніми ліцеями-інтернатами з посиленою військово-фізичною підготовкою та іншими ЗНЗ державної форми власності не проводилися, питання контролю за використанням коштів державного бюджету є актуальним.**

2.1.1.3. Рекомендації МОН:

- запровадити дієвий контроль за використанням бюджетних коштів та державного майна навчальними закладами системи загальної середньої освіти, видатки на які здійснюються з державного бюджету.

2.2. Оцінка законності, своєчасності і повноти прийняття управлінських рішень Міністерством освіти і науки України з питань забезпечення надання загальної середньої освіти та управління об'єктами державної власності

2.2.1. МОН не вжило достатніх заходів для належного виконання повноважень щодо здійснення нормативно-правового забезпечення функціонування закладів освіти. Аудит засвідчив, що керівництво МОН (заступник Міністра – керівник апарату Гребя Р. В.) відсторонилося від здійснення контролю за ефективним використанням та збереженням державного майна навчальними закладами, що надають загальну середню освіту і фінансуються з державного бюджету. Переклавши відповідальність на керівників цих закладів за ефективність використання бюджетних коштів і державного майна, МОН як орган управління майном не вжило дієвих заходів щодо проведення аудиту в одному з таких навчальних закладів – Олімпійському коледжі. Сектором внутрішнього аудиту МОН такі перевірки також не проводилися. Отже, внаслідок незабезпечення МОН внутрішнього контролю є ризик нецільового і неефективного використання об'єктів державної власності.

2.2.1.1. Законодавча база.

Згідно зі статтею 20 Закону № 1060 **керівники навчальних закладів**, що є у загальнодержавній власності і підпорядковані центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти, **обираються за конкурсом і призначаються на посаду** центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти, **шляхом укладання з ними контракту** відповідно до порядку, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

Керівник державного, комунального закладу загальної середньої освіти призначається на посаду за результатами конкурсного відбору строком на шість років (строком на два роки – для особи, яка призначається на посаду вперше) (частина друга статті 26 Закону 651).

Відповідно до частини другої статті 25 Закону № 2145 **засновник закладу освіти** або уповноважена ним особа **укладає** строковий трудовий договір (**контракт**) з **керівником закладу освіти**, обраним (призначеним) у порядку, встановленому законодавством та установчими документами закладу освіти. Проведення конкурсу вказаним законом не передбачено.

МОН відповідно до покладених на нього завдань, зокрема, створює умови для здобуття громадянами повної загальної середньої освіти; **здійснює нормативно-правове та навчально-методичне забезпечення функціонування закладів освіти**; затверджує типові штатні нормативи закладів загальної середньої освіти; **розробляє ліцензійні умови** провадження освітньої діяльності та подає їх Кабінетові Міністрів України для затвердження; **призначає** в установленому порядку **на посади директорів**, зокрема державних закладів загальної середньої освіти (Положення № 630).

Згідно зі статтею 43 Закону № 2145 органами ліцензування для закладів загальної середньої освіти є, зокрема, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації. Пунктом 3 розділу XII “Прикінцеві та перехідні положення” Закону № 2145 встановлено, що державні і комунальні заклади системи дошкільної і загальної середньої освіти, що діють на день набрання чинності цим Законом, отримують ліцензію без проходження процедури ліцензування.

З метою організації своєї діяльності **МОН**, зокрема, **контролює діяльність установ**, що належать до сфери його управління; **забезпечує ефективно і цільове використання бюджетних коштів**.

Згідно з пунктом 10² Положення № 630 державний секретар МОН (Полянський П. Б.) відповідно до покладених на нього завдань, зокрема, призначає на посаду та звільняє з посади керівників підприємств, установ, організацій, що належать до сфери управління МОН; **притягує до дисциплінарної відповідальності керівників** державних підприємств, **установ** та організацій, що належать до сфери управління МОН.

Пунктом 11 Положення № 630 передбачено, що для погодженого вирішення питань, що належать до компетенції МОН, обговорення найважливіших напрямів його діяльності у МОН може утворюватися колегія.

Положенням про колегію Міністерства освіти і науки України, затвердженим наказом № 522, визначено, що **колегія** обговорює і приймає рішення щодо перспектив і найважливіших напрямів діяльності МОН; **розглядає питання про стан дотримання фінансової, бюджетної дисципліни, збереження та використання державного майна, здійснення внутрішнього фінансового контролю та усунення виявлених недоліків.**

2.2.1.2. Виявлений стан справ та висновок.

Згідно із розподілом функціональних обов'язків між Міністром, першим заступником та заступниками Міністра координування роботи з питань надання загальної середньої освіти, у т. ч. спрямування і контроль за діяльністю департаменту загальної середньої та дошкільної освіти, здійснює заступник Міністра Хобзей П. К. (з 02.11.2015).

Заступник Міністра освіти і науки – керівник апарату Гребя Р. В. (з 22.04.2016) у межах повноважень відповідає за реалізацію державної політики в частині фізичного виховання школярів та студентської молоді у навчальних закладах; спрямовує, координує та контролює діяльність управління з питань державного майна та підприємництва.

Проте аудитом встановлено, що **керівництвом МОН не забезпечено належного супроводу організації і координування діяльності державних закладів загальної середньої освіти і ШСР, а також дієвого контролю за ефективним використанням державного майна.**

Так, МОН укладено контракти з керівниками лише чотирьох закладів освіти (КНУ ім. Т. Шевченка, гімназія-інтернат “Кадетський корпус”, Олімпійський коледж, Комишуваська ШСР), якими щорічно до 15 січня подаються звіти про результати виконання умов контракту.

При цьому в порушення вимог Закону № 1060 МОН не проведено конкурсу і не укладено контракту з керівником міжнародної школи Івановою Л. І., яку призначено на посаду наказом МОН від 06.08.2007 № 794–к. Більше року не вжито заходів щодо забезпечення проведення конкурсу на посаду керівника ліцею-інтернату ім. І. Г. Харитоненка (контракт закінчився 20.08.2017). Також 07.08.2018 завершився контракт з керівником школи-інтернату “ДІА”.

Довідково. У 2017 році МОН було оголошено конкурс на заміщення посади начальника ліцею-інтернату ім. І. Г. Харитоненка. Проте через невизначеність переможця за результатами конкурсу наказом від 18.08.2017 № 469–к Свідлова Ю. І. призначено з 21.08.2017 виконуючим обов'язки начальника ліцею-інтернату до призначення начальника ліцею в установленому порядку.

МОН не вжило заходів щодо своєчасного отримання закладами освіти ліцензій на провадження освітньої діяльності у сфері загальної середньої освіти. Як наслідок, після набрання чинності Законом № 2145 лише ліцей-інтернат ім. І. Г. Харитоненка отримав ліцензію на провадження освітньої діяльності у сфері загальної середньої освіти.

МОН також не вжито заходів щодо належного нормативно-правового забезпечення функціонування закладів освіти.

Станом на 01.12.2018 **МОН не завершено розроблення і не подано Кабінетові Міністрів України на затвердження положення про науковий лицей, науковий лицей-інтернат. Не розроблено типові штатні нормативи закладів спеціалізованої освіти (наукового лицю, наукового лицю-інтернату). При цьому окремі питання діяльності спеціалізованих закладів освіти з поглибленим вивченням окремих предметів до набрання чинності Законом № 2145 також не були нормативно врегульовані** (зокрема, не розроблено положення про спеціалізовану школу (школу-інтернат) з поглибленим вивченням окремих предметів та курсів, типові штатні нормативи не переглядалися з 1979 року).

Нормативно-правові акти щодо створення закладів освіти містять окремі неузгодженості.

Так, Постановою № 407 передбачено, що відбір кандидатів для навчання проводиться на конкурсних засадах з числа учнів, які найбільш успішно закінчили 8 клас загальноосвітньої школи, а в Постанові № 717 визначено, що термін навчання становить 2 роки.

Згідно зі статтею 9 Закону № 651 (в редакції від 05.12.2012) лицей (лицей-інтернат) – навчальний заклад III ступеня з профільним навчанням та допрофесійною підготовкою (може надавати освітні послуги II ступеня, починаючи з 8 класу), а в редакції від 05.09.2017 цього Закону статтею 12 встановлено термін навчання у закладах III ступеня 2 роки. Отже, **вказані акти потребують врегулювання.**

З метою надання оцінки ефективного використання коштів державного бюджету та об'єктів державної власності цими навчальними закладами Рахунковою палатою проведено аудит в п'яти закладах освіти (міжнародна школа, лицей-інтернат ім. І. Г. Харитоненка, гімназія-інтернат “Кадетський корпус”, школа-інтернат “ДІА”, фізико-математичний лицей) і трьох ШСР.

Також згідно з дорученням члена Рахункової палати на виконання заходу державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) від 07.09.2018 № 05–535 контрольній групі доручалося провести попереднє вивчення об'єкта і предмета аудиту в Олімпійському коледжі в частині розпорядження об'єктами державної власності та забезпечення надання загальної середньої освіти школою Олімпійського коледжу. **Проте заступник директора коледжу Захарків С. Й. (т. в. о. директора) після ознайомлення з дорученням контрольну групу 10.09.2018 до проведення аудиту не допустив, не забезпечив вхід до приміщень та виділення окремої кімнати для проведення контрольного заходу, чим створив перешкоди у роботі контрольної групи Рахункової палати.** Також Захарківим С. Й. 12.09.2018 не допущено до об'єкта аудиту і члена Рахункової палати, відповідального за проведення цього заходу. Рахунковою палатою 12.09.2018 **складено протокол про адміністративне правопорушення, передбачене статтею 188¹⁹ Кодексу України про адміністративні правопорушення, який надіслано до суду. Деснянським районним судом м. Києва прийнято рішення про накладення на Захарківа С. Й. адміністративного штрафу.**

Довідково. Директор Олімпійського коледжу Семенюшко О.І. з 10.09.2018 перебуває на лікарняному.

Слід зазначити, що у червні 2018 року керівництвом Олімпійського коледжу не допущено до перевірки⁵ використання коштів бюджету міста Києва членів комісії Київської міської державної адміністрації.

Незважаючи на лист Рахункової палати до МОН (від 09.10.2018 № 05–2436), зустріч члена Рахункової палати Невідомого В. І. з Міністром освіти і науки Гриневич Л. М., під час якої обговорювалися питання недопуску до об'єкта аудиту, і попередження МОН про початок проведення в Олімпійському коледжі аудиту з 05.11.2018, директору Олімпійського коледжу Семенюшку О. І. за погодженням з МОН було надано відпустку на 56 календарних днів з 22.10.2018.

На лист Рахункової палати від 09.10.2018 № 05–2436 щодо вжиття МОН заходів для забезпечення проведення аудиту в Олімпійському коледжі, МОН (листом від 29.10.2018 № 1/12–7954) поінформувало про відсутність повноважень щодо забезпечення доступу контрольної групи Рахункової палати до Олімпійського коледжу та надання фінансових документів.

Водночас згідно з укладеним з МОН контрактом керівник Олімпійського коледжу Семенюшко О. І. **зобов'язується, зокрема, забезпечити** виконання в установлені строки вимог органів, що забезпечують здійснення фінансового контролю в Україні, та їх територіальних підрозділів, МОН, а також **цільове та ефективне використання коштів державного бюджету.**

Отже, **МОН не вжило дієвих заходів із забезпечення необхідних умов для проведення аудиту в Олімпійському коледжі, хоча за бюджетною програмою 2201100 найбільшу питому вагу, майже 40,0 відс.⁶, становлять видатки цього закладу.** Також із загального обсягу надходжень до спеціального фонду установ за цією бюджетною програмою надходження **Олімпійського коледжу є найбільшими (2731,4 тис. грн⁷, або понад 50,0 відс.), чим створено високі корупційні ризики та ризики шахрайства при використанні майна та коштів державного бюджету.**

Аналіз інформаційних джерел засвідчив, що **державне майно Олімпійського коледжу активно використовується. Попит на використання спортивних споруд й обладнання є досить великим, в оренду здаються приміщення для проведення вистав тощо.**

Довідково. Так, у приміщенні Олімпійського коледжу за адресою: м. Київ, вул. Матейюка, 4, з 26.06.2018 по 21.09.2018 відбувались вистави (вартість квитка – 200 грн) (<https://moemisto.ua/kyiv/vistava-galka-motalko>), працює салон краси “Корона” (znajda.com), а також проводяться платні навчання з різних видів спорту (<https://kyiv.vgorode.ua>, www.7sport.com.ua, trenirovka.kiev.ua, kyiv.api-2.maplos.com).

⁵ Згідно з розпорядженням Київської міської державної адміністрації від 27.06.2018 № 1120.

⁶ На 2017 рік – 52469,6 тис. грн, на 2018 рік – 67728,8 тис. гривень.

⁷ За 2017 рік – 1791,1 тис. грн, за 9 місяців 2018 року – 940,3 тис. гривень.

При цьому жодної перевірки ефективності використання державного майна та стану збереження активів МОН не проведено.

Протягом 2017–10 місяців 2018 року колегією МОН питання надання освіти загальноосвітніми ШСР, загальноосвітніми ліцеями-інтернатами з посиленою військово-фізичною підготовкою та іншими ЗНЗ державної форми власності, а також управління об'єктами державної власності жодного разу не розглядалися.

Отже, керівництво МОН (відповідальні – заступник Міністра Хобзей П. К. і заступник Міністра – керівник апарату Гребя Р. В.) не забезпечило належного виконання повноважень у частині здійснення контролю за використанням фінансових і матеріальних ресурсів установами, що належать до сфери управління МОН.

2.2.1.3. Рекомендації МОН:

- вжити заходів щодо проведення на початку 2019 року сектором внутрішнього аудиту перевірки цільового й ефективного використання коштів державного бюджету, виділених Олімпійському коледжу на надання загальної середньої освіти школою Олімпійського коледжу, та використання об'єктів державної власності. Результати аудиту розглянути на колегії МОН та вирішити питання про подальше перебування на посадах осіб, які порушили вимоги чинного законодавства та перешкоджали законній діяльності Рахункової палати (заступник директора Олімпійського коледжу Захарків С. Й.);

- провести конкурс на посаду керівника ліцею-інтернату ім. І. Г. Харитоненка та укласти контракт з переможцем;

- пришвидшити розроблення та подати на затвердження Кабінетові Міністрів України положення про науковий ліцей, науковий ліцей-інтернат;

- розробити і затвердити типові штатні нормативи закладів загальної середньої освіти, зокрема наукового ліцею, наукового ліцею-інтернату;

- вжити заходів щодо невідкладного отримання закладами освіти ліцензій на провадження освітньої діяльності у сфері загальної середньої освіти.

2.3. Оцінка стану планування і затвердження видатків за бюджетною програмою 2201100 та основні результати використання коштів державного бюджету

2.3.1. МОН як головним розпорядником коштів державного бюджету за бюджетною програмою 2201100 у 2017 і 2018 роках планування видатків на надання загальної середньої освіти здійснювалося з порушенням вимог чинного законодавства. Також МОН спільно з Мінфіном не забезпечило у 2017 і 2018 роках належного формування паспортів бюджетної програми 2201100. У порушення вимог пункту 9 розділу I Правил № 1098 МОН внесено до паспортів бюджетної програми 2201100 на 2017 і 2018 роки недостовірну інформацію.

2.3.1.1. Законодавча база.

Одним з основних завдань МОН є, зокрема, створення умов для здобуття громадянами повної загальної середньої освіти (підпункт 11 пункту 3 Положення № 630).

Згідно зі статтею 35 Бюджетного кодексу головні розпорядники бюджетних коштів забезпечують своєчасність, достовірність та зміст поданих Мінфіну бюджетних запитів, які мають містити всю інформацію, необхідну для аналізу показників проекту державного бюджету.

Порядком № 228 визначено, що показники видатків бюджету та надання кредитів з бюджету, що включаються до проекту кошторису, повинні бути обґрунтовані відповідними розрахунками за кожним кодом економічної класифікації видатків бюджету або класифікації кредитування бюджету і деталізовані за видами та кількістю товарів (робіт, послуг) із зазначенням вартості за одиницю (пункт 22). Головні розпорядники під час розгляду проекту кошторису зобов'язані не допускати прийняття в кошторисах сум, не підтверджених розрахунками та економічними обґрунтуваннями (пункт 29). Обсяги надходжень до спеціального фонду визначаються на підставі розрахунків, які складаються за кожним джерелом доходів (пункт 17).

Відповідно до пункту 16 частини першої статті 116 Бюджетного кодексу порушенням бюджетного законодавства є, зокрема, затвердження у кошторисах показників, не підтверджених розрахунками та економічними обґрунтуваннями.

Пунктом 9 розділу I Правил № 1098 передбачено, що головний розпорядник забезпечує своєчасність затвердження паспортів бюджетних програм, достовірність і повноту інформації, що в них міститься. Порушення порядку або термінів подання і затвердження паспортів бюджетних програм (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі) є порушенням бюджетного законодавства (пункт 17 частини першої статті 116 Бюджетного кодексу).

2.3.1.2. Виявлений стан справ і висновки.

На 2017 і 2018 роки МОН визначило загальну потребу⁸ в коштах на надання загальної середньої освіти за бюджетною програмою 2201100: за загальним фондом у сумі 189900,1 і 266561,0 тис. грн відповідно, за спеціальним фондом – 3376,0 і 4024,5 тис. грн відповідно.

Згідно із законами України про державний бюджет на 2017 і 2018 роки МОН затверджено у кошторисах видатки на вказану мету за загальним

---

⁸ На 2017 рік – на підставі бюджетних пропозицій 6 закладів загальної середньої освіти (ліцей-інтернат ім. І. Г. Харитоненка, гімназія-інтернат “Кадетський корпус”, Олімпійський коледж, школа-інтернат “ДІА”, міжнародна школа, фізико-математичний ліцей), Комишуваської і Балахівської ШСР. Крім того, МОН самостійно обраховувало видатки 4 ШСР, які знаходяться в стадії ліквідації. На 2018 рік – на підставі бюджетних пропозицій 6 закладів загальної середньої освіти і Комишуваської ШСР. Крім того, МОН самостійно обраховувало видатки 5 ШСР, які знаходяться в стадії ліквідації.

фондом за бюджетною програмою 2201100 у загальній сумі 316061,2 тис. грн; за спеціальним фондом – 7400,5 тис. гривень. Напрями видатків наведено в таблиці.

Таблиця

Затвержені МОН напрями видатків за загальним і спеціальним фондами за бюджетною програмою 2201100

тис. грн

Видатки	Затверджено видатків			
	01.01.2017		01.01.2018	
	заг. фонд	спецфонд	заг. фонд	спецфонд
Надання освіти у загальноосвітніх ліцеях-інтернатах, гімназіях-інтернатах з посиленою військово-фізичною підготовкою та інших ЗНЗ державної форми власності*	129742,6	1136,4	168647,2	1661,2
Надання освіти у загальноосвітніх школах соціальної реабілітації	5877,5	10,0	7244,0	10,0
Утримання, обладнання, ремонт та придбання майна, організація додаткової (господарської) діяльності	–	1825,0	–	2346,2
Погашення кредиторської заборгованості поточного характеру, зареєстрованої в органах ДКСУ станом на 01.01.2017 і на 01.01.2018 (крім заборгованості Донецької та Луганської областей) відповідно	1818,2	397,5	1511,7	7,1
Погашення кредиторської заборгованості капітального характеру, зареєстрованої в органах ДКСУ станом на 01.01.2017 (крім заборгованості Донецької і Луганської областей)	–	7,1	–	–
Придбання комплектів обладнання для оснащення кабінету фізики фізико-математичного ліцею та школи-інтернату “ДІА”	–	–	1220,0	–
Разом	137438,3	3376,0	178622,9	4024,5

* Надання освіти у загальноосвітніх спеціалізованих школах-інтернатах (2017 рік).

Аудит засвідчив, що **визначена МОН загальна потреба** за рахунок коштів загального фонду на 2017 і 2018 роки **забезпечена**⁹ за бюджетною програмою 2201100 за поточними видатками **на 81,6 і 82,6 відс.** відповідно, капітальними – **лише на 2,8 і 2,5 відс.** відповідно. Визначена МОН потреба за спеціальним фондом врахована у повному обсязі.

Всупереч вимогам пункту 22 Порядку № 228 розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня до проектів кошторисів на 2017 і 2018 роки за бюджетною програмою 2201100 **включено видатки у загальній сумі 138206,8 тис. грн**¹⁰ **без надання обґрунтованих розрахунків за кожним кодом економічної класифікації і деталізованих за видами та кількістю.**

Довідково. Відсутність розрахунків до проектів кошторисів за бюджетною програмою 2201100 підтверджено аудитами: в міжнародній школі – на суму 626,7 тис. грн¹¹, школі-інтернаті “ДІА” – 25341,5 тис. гривень¹².

⁹ З урахуванням внесених упродовж року змін щодо перерозподілу видатків відповідно до розпоряджень № 572 і № 317.

¹⁰ За загальним фондом – 132957,0 тис. грн; за спеціальним – 5249,8 тис. гривень.

¹¹ Загальний фонд: 2017 рік – 287,7 тис. грн, 2018 рік – 339,0 тис. гривень.

Як наслідок, **МОН** як головним розпорядником бюджетних коштів **не забезпечено достовірності** поданих на ці роки до Мінфіну бюджетних запитів, що є порушенням вимог статті 35 Бюджетного кодексу.

У порушення пункту 29 Порядку № 228 МОН під час розгляду проектів кошторисів не забезпечило затвердження в них сум, підтверджених розрахунками та економічними обґрунтуваннями: у 2017 і 2018 роках за бюджетною програмою 2201100 видатків на загальну суму **108585,8 тис. грн**, у т. ч. за загальним фондом – 101521,6 тис. грн, спеціальним – 7064,2 тис. грн, що відповідно до вимог пункту 16 частини першої статті 116 Бюджетного кодексу є порушенням бюджетного законодавства.

Довідково. Відсутність розрахунків до кошторисів за бюджетною програмою 2201100 підтверджено аудитами в ліцеї-інтернаті ім. І. Г. Харитоненка – на суму 23124,3 тис. грн, школі-інтернаті “ДІА” – 4395,1 тис. грн, Комишуваській ШСР – 1188,3 тис. гривень.

Аудитом встановлено, що чотирма закладами¹³ освіти на 2017–2018 роки планувалися надходження до спеціального фонду державного бюджету, зокрема надходження за послуги, що надаються бюджетними установами згідно з основною діяльністю, – 3226,7 тис. грн¹⁴, від додаткової (господарської) діяльності – 2349,2 тис. грн¹⁵, від надання в оренду майна бюджетних установ – 1824,6 тис. гривень¹⁶.

Водночас у порушення пункту 17 Порядку № 228 цими закладами освіти до МОН не подавалися **розрахунки обсягів надходжень до спеціального фонду** за кожним джерелом доходів, загалом на суму **7405,0 тис. грн**¹⁷ (2017 рік – 3378,6 тис. грн, 2018 рік – 4026,4 тис. грн).

Встановлено, що із затверджених за бюджетною програмою 2201100 асигнувань за загальним фондом на 2017 і 2018 роки на суму 137438,3 і 178622,9 тис. грн відповідно, МОН розподілено асигнування 12-ти розпорядникам коштів нижчого рівня лише на 133736,9 і 175243,7 тис. грн відповідно. При цьому МОН залишило у власному розпорядженні **7080,6 тис. грн** (2017 рік – 3701,4 тис. грн, 2018 рік – 3379,2 тис. грн) як нерозподілені видатки, затвердивши на вказані суми кошторис по апарату МОН.

Положенням № 630 встановлено, що одним з основних завдань МОН є створення умов для здобуття громадянами повної загальної середньої освіти, завданням закладів освіти – забезпечення реалізації права громадянина на повну загальну середню освіту.

Отже, у 2017 і 2018 роках безпідставно затверджено по апарату

¹² Загальний фонд – 23799,5 тис. грн (2017 рік – 10598,0 тис. грн, 2018 рік – 13201,5 тис. грн), спеціальний – 1542,0 тис. грн (2017 рік – 637,0 тис. грн, 2018 рік – 905,0 тис. грн).

¹³ Олімпійський коледж, школа-інтернат “ДІА”, фізико-математичний ліцей, Комишуваська ШСР.

¹⁴ 2017 рік – 1551,0 тис. грн, 2018 рік – 1675,7 тис. гривень.

¹⁵ 2017 рік – 1104,2 тис. грн, 2018 рік – 1245,0 тис. гривень.

¹⁶ 2017 рік – 720,8 тис. грн, 2018 рік – 1103,8 тис. гривень.

¹⁷ У т. ч. ліцеєм-інтернатом ім. І. Г. Харитоненка не подано розрахунки на 4,5 тис. грн за надання в оренду приміщень (договір від 23.05.2013 б/н).

МОН кошториси на суму 7080,6 тис. грн за бюджетною програмою 2201100 на виконання завдань, не передбачених Положенням № 630.

Довідково. У 2017 році із вказаної суми нерозподілених видатків, відповідно до розрахунків МОН, 2811,5 тис. грн використано за напрямом “Надання освіти у загальноосвітніх школах соціальної реабілітації”, 889,9 тис. грн – “Надання освіти у загальноосвітніх школах-інтернатах”; у 2018 році 1932,7 тис. грн заплановано використати за напрямом “Надання освіти у загальноосвітніх школах соціальної реабілітації”, 1446,5 тис. грн – “Надання освіти у загальноосвітніх школах-інтернатах”¹⁸.

Аудит засвідчив, що, незважаючи на своєчасне у 2017 і 2018 роках подання МОН до Мінфіну паспортів бюджетної програми 2201100, їх було затверджено¹⁹ з порушенням термінів, встановлених частиною восьмою статті 20 Бюджетного кодексу і пунктом 6 розділу 1 Правил № 1098. Зазначене відповідно до пункту 17 частини першої статті 116 Бюджетного кодексу є порушенням бюджетного законодавства.

МОН при формуванні паспортів бюджетної програми 2201100 на 2017 і 2018 роки включено недостовірні дані (паспорти підписані першим заступником Міністра Ковтунцем В. В.).

Зокрема, у 2017 році до паспорта бюджетної програми 2201100 за напрямом “Надання освіти у загальноосвітніх спеціалізованих школах-інтернатах” включено 2811,5 тис. грн нерозподілених видатків, які відповідно до розрахунків МОН заплановано використати за напрямом “Надання освіти у загальноосвітніх школах соціальної реабілітації”, у 2018 році – 209,6 тис. грн нерозподілених видатків.

Довідково. Аудитом встановлено, що у 2017 році кошти використані за вказаними напрямками за цільовим призначенням.

Внесення МОН до паспортів бюджетної програми 2201100 на 2017 і 2018 роки недостовірної інформації є порушенням вимог пункту 9 розділу I Правил № 1098.

2.3.1.3. Рекомендації Мінфіну:

- забезпечити дотримання вимог бюджетного законодавства в частині своєчасного затвердження спільно з МОН паспортів бюджетної програми 2201100;

МОН:

- здійснювати при плануванні надходжень та видатків за бюджетною програмою 2201100 деталізовані розрахунки до проекту кошторису і кошторису МОН, а також вимагати проведення аналогічних розрахунків від розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня;

¹⁸ За січень – вересень 2018 року використано 2814,6 тис. грн; станом на 01.10.2018 залишок нерозподілених видатків становить 564,6 тис. гривень.

¹⁹ Паспорт бюджетної програми за КПКВК 2201100 затверджено: на 2017 рік – спільним наказом МОН і Мінфіну від 22.02.2017 № 288/270, на 2018 рік – спільним наказом МОН і Мінфіну від 26.02.2018 № 196/318.

- здійснювати розподіл асигнувань між розпорядниками коштів нижчого рівня бюджетної програми 2201100 і затверджувати їм кошториси на всю суму визначених бюджетних призначень;
- забезпечити дотримання бюджетного законодавства при підготовці бюджетних запитів;
- забезпечити при формуванні паспортів бюджетної програми 2201100 внесення достовірних даних.

2.3.2. МОН як головний розпорядник бюджетних коштів не забезпечило у 2017 і 2018 роках належного виконання повноважень у частині контролю за ефективним і цільовим використанням коштів державного бюджету закладами освіти, які отримували фінансування за бюджетною програмою 2201100. Як наслідок, окремими навчальними закладами кошти використовувалися з порушенням вимог чинного законодавства та неефективно.

2.3.2.1. Законодавча база.

Положенням № 630 передбачено, що МОН контролює діяльність підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління (підпункт 3 пункту 5); здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, забезпечує ефективне і цільове використання бюджетних коштів (підпункт 5 пункту 5).

2.3.2.2. Виявлений стан справ і висновки.

Аудитом встановлено, що у цілому на 2017–9 місяців 2018 року за бюджетною програмою 2201100 МОН виділено 273061,9 тис. грн асигнувань, з яких використано 258106,9 тис. грн, або 94,5 відсотка. Наприкінці 2017 року ДКС списано з рахунків закладів освіти невикористані бюджетні кошти за бюджетною програмою 2201100 на загальну суму **518,7 тис. грн²⁰**, що є неефективним управлінням бюджетними коштами. Схема руху коштів наведена у додатку 1.

МОН протягом 2017–9 місяців 2018 року **насамперед фінансувало Олімпійський коледж** (за загальним фондом спрямовано 95,4 млн грн, що становить 37 відс. витрат за бюджетною програмою 2201100).

Довідково. За період 2017–9 місяців 2018 року використано: ліцеєм-інтернатом ім. І. Г. Харитоненка – 53,0 млн грн (20,5 відс.), фізико-математичним ліцеєм – 38,8 млн грн (15,0 відс.), гімназією-інтернатом “Кадетський корпус” – 38,1 млн грн (14,8 відс.), міжнародною школою – 12,3 млн грн (4,8 відс.), ШСР – 11,6 млн грн (4,5 відс.), школою-інтернатом “ДІА” – 8,9 млн грн (3,4 відс.).

²⁰ Олімпійський коледж – 230,8 тис. грн, лицей-інтернат ім. І. Г. Харитоненка – 130,0 тис. грн, школа-інтернат “ДІА” – 54,6 тис. грн, гімназія-інтернат “Кадетський корпус” – 21,0 тис. грн, міжнародна школа – 1,4 тис. грн, Комишуваська ШСР – 54,4 тис. грн, Балахівська ШСР – 13,1 тис. грн, Харківська ШСР – 11,4 тис. грн, Миколаївська ШСР – 2,0 тис. гривень.

Аналіз видатків засвідчив, що **основними напрямками витрат за загальним фондом є заробітна плата з нарахуваннями від 68,1 відс. (у 2017 році) до 73,7 відс. (протягом січня – вересня 2018 року).**

Довідково. Крім того, навчальними закладами кошти використано: на харчування – 17,5 і 11,7 відс. відповідно, оплату комунальних послуг і енергоносіїв – 12,7 і 9,5 відс. відповідно, придбання предметів, матеріалів – 0,9 і 1,9 відс. відповідно, оплату послуг (крім комунальних) по 1,0 відс. відповідно. При цьому на придбання обладнання і предметів довгострокового користування протягом січня – вересня 2018 року використано лише 0,2 відс. (283,3 тис. гривень).

Встановлено, що за рахунок коштів загального фонду державного бюджету в основному забезпечуються поточні видатки. При цьому відсутність капітальних видатків унеможлиблює оновлення основних фондів закладів освіти.

До спеціального фонду десяти закладів освіти²¹ протягом 2017–9 місяців 2018 року надійшло **5727,4 тис. грн**, касові видатки становили 4333,0 тис. грн, з яких на забезпечення поточних витрат спрямовано 3010,6 тис. грн (69,5 відс.), капітальних видатків – 1322,4 тис. грн (30,5 відс.). План надходжень до спеціального фонду у 2017 році **виконано на 71,4 відс., за 9 місяців 2018 року – на 36,2 відсотка.** Проте МОН не володіє інформацією щодо причин невиконання навчальними закладами плану надходжень.

Довідково. Відповідно до бюджетної звітності план надходжень виконано: Олімпійським коледжем за 2017 рік – на 43,0 відс., за 9 місяців 2018 року – на 20,0 відс.; школою-інтернатом “ДІА” – на 12,5 і 7,2 відс. відповідно; фізико-математичним ліцеєм – на 76,0 відс. і 92,2 відс. відповідно.

Аудиторами з’ясовано, що **основним джерелом наповнення спецфонду навчальних закладів є надходження благодійних внесків та дарунків – 2807,9 тис. грн²² (49,0 відс.);** за послуги згідно з основною діяльністю отримано 1175,6 тис. грн²³ (20,5 відс.); від господарської діяльності (за проживання в гуртожитках тощо) – 962,6 тис. грн (16,8 відс.); від оренди державного майна (6 навчальних закладів) – 615,6 тис. грн (10,8 відс.), від реалізації майна (5 навчальних закладів) – 85,8 тис. грн (1,5 відс.). Також отримано фізико-математичним ліцеєм на цільові заходи 79,9 тис. грн (організаційні внески на проведення олімпіад).

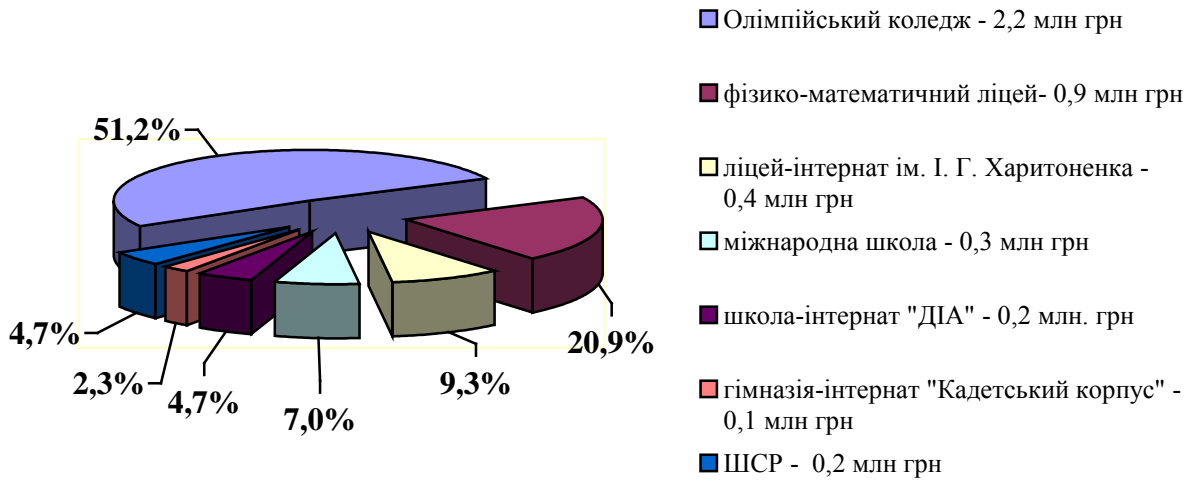
Дані щодо проведених протягом 2017–9 місяців 2018 року видатків за спеціальним фондом у розрізі закладів освіти наведено у діаграмі.

²¹ у т. ч. чотирьох ШСР (у 2017 році – 4, протягом січня-вересня 2018 року – 3).

²² Олімпійський коледж – 1010,9 тис. грн, школа-інтернат “ДІА” – 114,6 тис. грн, фізико-математичний ліцей – 816,9 тис. грн, гімназія-інтернат “Кадетський корпус” – 127,9 тис. грн, ліцей-інтернат ім. І. Г. Харитоненка – 461,9 тис. грн, міжнародна школа – 270,8 тис. грн; Комишуваська ШСР – 4,9 тис. гривень.

²³ Олімпійський коледж – 1157,4 тис. грн, Комишуваська ШСР – 18,2 тис. гривень.

Діаграма. Видатки за спеціальним фондом у розрізі закладів освіти, проведені протягом 2017–9 місяців 2018 року

Як свідчать дані діаграми, видатки за **спецфондом** здійснювали шість навчальних закладів і п'ять ШСР²⁴. Основна частка видатків (**51,2 відс.**) – **видатки Олімпійського коледжу**, які відповідно до бюджетної звітності безпосередньо пов'язані з отриманням благодійної допомоги, надходжень від основної і господарської діяльності, а також доходів від оренди державного майна.

Аудит показав, що основним напрямом використання коштів є видатки на придбання предметів і матеріалів, оплату комунальних і інших послуг – від 43,0 відс. у 2017 році до 68,1 відс. протягом січня - вересня 2018 року.

Керівництвом МОН (відповідальний заступник Міністра Хобзей П. К.) не забезпечено дотримання вимог пункту 7 частини 5 статті 22 Бюджетного кодексу в частині належної організації та координації роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня.

Відсутність належного контролю МОН за діяльністю закладів освіти та недоліки при плануванні призвели до використання ними **1224,2 тис. грн з порушенням вимог чинного законодавства, 520,1 тис. грн – неекономного, 88,8 тис. грн – недоотримання доходів кадетами (ліцеїстами), 518,7 тис. грн – неефективного управління.** Також викривлено дані бухгалтерського обліку, бюджетної і фінансової звітності на суму **406,8 тис. грн**, що відповідно до ст. 116 Бюджетного кодексу України є порушенням бюджетного законодавства (перелік порушень наведено у додатку 2).

2.3.2.3. Рекомендації МОН:

- забезпечити контроль за дотриманням навчальними закладами вимог чинного законодавства при складанні бюджетної звітності і нарахуванні заробітної плати;

²⁴ У 2017 році – 5 ШСР, протягом січня-вересня 2018 року – 4 ШСР.

- забезпечити спільно з навчальними закладами ефективне управління бюджетними коштами, своєчасний їх перерозподіл, що унеможливить повернення їх до бюджету у кінці року як невикористаних.

2.4. Оцінка забезпечення умов для здобуття загальної середньої освіти

2.4.1. МОН як головний розпорядник бюджетних коштів, відповідальний за реалізацію державної політики у сфері освіти, не забезпечило повною мірою покладених на нього завдань щодо створення належних умов для здобуття загальної середньої освіти у спеціалізованих навчальних закладах. Керівництвом МОН (відповідальний – заступник Міністра Хобзей П. К.) не вжито належних заходів щодо навчально-методичного забезпечення спеціалізованих навчальних закладів та нормативно-правового врегулювання питань у цій сфері.

2.4.1.1. Законодавча база.

Статтею 21 Закону № 2145 визначено, що спеціалізована освіта – це освіта, зокрема, військового чи наукового спрямування.

Відповідно до Положення № 630 МОН розробляє державні стандарти освіти, розробляє та затверджує типові навчальні плани, забезпечує підготовку і видання підручників, посібників, методичної літератури для навчальних закладів, розробляє пропозиції щодо обсягів матеріально-технічного і фінансового забезпечення навчальних закладів.

Згідно з пунктом 1.3 Інструкції № 389 правила конкурсного приймання розробляються і схвалюються на засіданнях педагогічної ради і ради навчального закладу та затверджуються директором навчального закладу за погодженням з відповідним органом управління освітою.

Порядок та норми забезпечення речовим майном військових ліцеїстів до 04.03.2016 регулювало Положення № 1444. Норму забезпечення речовим майном кадетів (ліцеїстів) і норми матеріального та нормативи фінансового забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також вихованців шкіл-інтернатів визначено наказами № 1119 і 763 відповідно.

Пунктом 8 Положення № 1121 встановлено, що група продовженого дня утворюється за наявності, зокрема, умов для організації харчування. Порядок № 242/329 визначає процес організації харчування дітей, зокрема у навчальних закладах.

Частиною 1 статті 8 Закону № 2232 передбачено, що підготовка громадян України до військової служби включає, зокрема, допризовну підготовку у ліцеях з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Допризовну підготовку організують і проводять за відповідними програмами. Допризовна підготовка включається до визначеної державою складової освіти, зокрема ЗНЗ, та проводиться за затвердженими відповідно до законодавства програмами, погодженими з Міноборони (пункт 2 Положення № 1770).

Частиною четвертою статті 21 Закону № 2145 визначено, що освітні програми з військової підготовки розробляються закладами спеціалізованої

освіти військового (військово-спортивного) профілю та затверджуються органами державної влади, до сфери управління яких належать відповідні заклади освіти.

Допризовна підготовка включається до Державного стандарту повної середньої освіти загальноосвітніх навчальних закладів у разі, якщо певний освітньо-кваліфікаційний рівень здобувається на основі базової середньої освіти та проводиться за програмами, погодженими з Міністерством оборони України (стаття 9 Закону № 2232).

Постановою № 1392 затверджено Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти²⁵. Частиною 2 статті 30 Закону № 651 визначено, що виконання Державних стандартів початкової, базової і профільної загальної середньої освіти є обов'язковим для закладів освіти, що забезпечують здобуття відповідної освіти.

Згідно з Положенням № 717 допризовна підготовка юнаків проводиться відповідно до Програми допризовної підготовки, зокрема ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою, що затверджується Міноборони разом з МОН (пункт 10); Міноборони здійснює контроль за проведенням допризовної підготовки ліцеїстів (пункт 39).

2.4.1.2. Виявлений стан справ та висновок.

Протягом 2017–9 місяців 2018 року за рахунок коштів державного бюджету надання освіти з поглибленим вивченням окремих предметів (фізико-математичний, технічний, спортивний напрям і з посиленою військово-фізичною підготовкою) забезпечували п'ять²⁶ спеціалізованих закладів освіти.

Проте аудит засвідчив, що МОН, створивши такі заклади освіти, **не забезпечило належних умов їх функціонування.**

Так, лише після передачі МОН фізико-математичного ліцею у 2012 році до структури КНУ ім. Т. Шевченка для ліцеїстів університетом було створено належні умови як для навчання, так і проживання у гуртожитку (проведено ремонтні роботи в навчальному корпусі та їдальні; покращено раціон харчування ліцеїстів). **Натомість в інших закладах ці питання на сьогодні не вирішені.**

Аудитами встановлено, що в порушення вимог Положення № 717 ліцеїсти ліцею-інтернату ім. І. Г. Харитоненка не забезпечені кімнатами для зберігання і чищення зброї, сушарнею для просушування

²⁵ Державний стандарт впроваджується в частині базової загальної середньої освіти з 01.09.2013, а в частині повної загальної середньої освіти – з 01.09.2018.

²⁶ Пунктом 1.6 Положення про фізико-математичний ліцей передбачено поглиблене вивчення математики, фізики, хімії та інформатики; пунктом 1.11 Статуту школи-інтернату “ДІА” визначено фізико-математичний, інформаційно-технологічний, біотехнологічний профілі навчання; статутами гімназії-інтернату “Кадетський корпус” і ліцею-інтернату ім. І. Г. Харитоненка передбачено надання базової та повної загальної середньої освіти з урахуванням забезпечення набуття кадетами знань і навичок з військової та фізичної підготовки; пунктом 1.2 Статуту Олімпійського коледжу – забезпечення відбору та спортивної підготовки обдарованих дітей та молоді.

обмундирування та взуття. У ліцеї відсутній тир, спортивні зали, стадіон і плавальний басейн. Також не дотримується норма щодо забезпечення ліцеїстів спальними приміщеннями (з розрахунку 4 кв. м на 1 ліцеїста).

Довідково. Зокрема, у 2017 році площа на 1 ліцеїста становить від 1,7 кв. м до 3,8 кв. м, у 2018 році – від 2,3 кв. м до 3,6 кв. м, за винятком ліцеїстів 3 роти, площа спального приміщення для яких – 5,2 кв. м на одну особу.

У гімназії-інтернаті “Кадетський корпус” також відсутні криті спортивні приміщення (учні займаються фізкультурою у спеціально пристосованих приміщеннях, обладнаних силами гімназії-інтернату), кабінети з навчальних дисциплін.

Аудитом встановлено, що ще на стадії створення **школи-інтернату “ДІА” МОН не забезпечено умов для повноцінного функціонування, належної матеріально-технічної бази.** Неодноразові звернення до МОН щодо виділення асигнувань на капітальний ремонт залишалися без розгляду. Як наслідок, на сьогодні будівлі їдальні, майстерні, пральні школи-інтернату непридатні до використання і потребують капітального ремонту²⁷.

Відсутність належних умов у школі-інтернаті “ДІА”, як засвідчив аудит, призвела до порушень під час організації навчального процесу.

Так, у 2017–2018 роках у школі-інтернаті “ДІА” функціонувало п’ять груп продовженого дня, створення яких не було погоджено з місцевим органом виконавчої влади та органом місцевого самоврядування, чим порушено вимоги пункту 7 Положення № 1121 (чинне до 18.07.2018).

У порушення пункту 8 Положення № 1121 у 2017–2018 роках групи продовженого дня функціонували за відсутності належних умов для організації харчування учнів (немає їдальні, харчоблоку). Харчування дітей, організоване батьками, здійснювалось з численними порушеннями вимог законодавства.

Так, угоду з організацією (підприємством громадського харчування) для забезпечення харчування учнів у групах продовженого дня укладено батьками, а не засновником (власником) навчального закладу, як цього вимагає пункт 8 Порядку № 242/329. Постачання готових страв до школи-інтернату здійснювало ФОП Лисенко Я. П. Проте у порушення пункту 11 Порядку № 242/329 укладена угода не була погоджена з територіальною установою санітарно-епідеміологічної служби.

Встановлено також, що **МОН не виконало повною мірою завдань щодо навчально-методичного забезпечення спеціалізованих закладів освіти.** Як наслідок, заклади використовують у своїй роботі неактуалізовані документи без відповідних погоджень.

Так, **в порушення пункту 1.3 Інструкції № 389 доповнення до Правил конкурсного приймання п’ятикласників до школи-інтернату “ДІА” не погоджені з МОН.** До Правил конкурсного приймання старшої школи не внесено змін, а **конкурсні випробування для учнів, які вступили до інших**

²⁷ Приміщення мають сліди часткового руйнування стелі, стін і підлоги.

класів (6–9 класи), проведені за правилами для п'ятикласників²⁸, чим порушено вимоги пункту 3.3 Правил конкурсного приймання.

МОН спільно з Міноборони протягом 2017–9 місяців 2018 року не вжито дієвих заходів щодо нормативного забезпечення навчального процесу в гімназії-інтернаті “Кадетський корпус” і ліцею-інтернаті ім. І. Г. Харитоненка. Зокрема, Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, відповідно до якого зміст освіти і вимоги до його засвоєння у старшій школі диференціюються за базовим і профільним рівнями, затверджений Постановою № 1392, не містить такий напрям, як допризовна підготовка.

Не відповідають вимогам статті 9 Закону № 2232 норми пункту 10 Положення № 717, згідно з якими допризовна підготовка юнаків проводиться відповідно до програми, що затверджується Міноборони разом з МОН, а не погоджується Міноборони, як це зазначено у Законі. При цьому статтею 21 Закону № 2145 передбачено, що освітні програми з військової підготовки розробляються закладами спеціалізованої освіти військового (військово-спортивного) профілю та затверджуються МОН.

Незважаючи на те, що Положенням № 717 Міноборони зобов'язано здійснювати контроль за проведенням допризовної підготовки, а в статутах гімназії-інтернату “Кадетський корпус” та ліцею-інтернату ім. І. Г. Харитоненка визначено, що це міністерство здійснює методичне керівництво з питань військової підготовки, забезпечує їх військово-технічним майном, приладами, посібниками, Міноборони не залучалося до освітнього процесу вказаних закладів.

Згідно з наказом № 1407 для навчальних закладів системи загальної середньої освіти навчальній програмі “Захист Вітчизни” МОН надано гриф “профільний рівень”. Натомість ліцеєм-інтернатом ім. І. Г. Харитоненка до 01.09.2018 в навчальному процесі використовувались інші навчальні програми²⁹ для кадетських корпусів і військових ліцеїв з чотирирічним та дворічним терміном навчання, які не забезпечували поглибленого вивчення предмета “Захист Вітчизни” (МОН рекомендувало їх для курсів за вибором та факультетів).

Робочий навчальний план (основний документ, яким регулюється навчально-виховний процес) та навчальні плани ліцею-інтернату ім. І. Г. Харитоненка затверджені з окремими порушеннями.

Зокрема, на 2017/2018 роки робочий навчальний план не погоджено з департаментом військової освіти і науки Міноборони, а навчальні плани для 8–9 і 10–11 класів затверджено з недотриманням визначених вимог (зокрема, для 8–9 класів затверджено згідно з додатком 1 до наказу № 409, а для 10–11 класів – додатком 2 до наказу № 834 замість додатків 8 і 12 відповідно), в

²⁸ У формі тесту з математики та диктанту з української мови замість співбесіди з математики, фізики, української мови та англійської мови.

²⁹ “Початкова військова підготовка”, схвалена для використання рішенням науково-методичної ради з питань освіти МОН (лист від 19.12.2015 №141/12–г–1853).

навчальних планах 9 і 11 класів вилучено з інваріантної складової такі предмети, як мистецтво і психологія.

У порушення частини восьмої статті 15 Закону № 651 і пункту 3.2 статуту ліцею-інтернату ім. І. Г. Харитоненка **навчальні плани на 2018/2019 роки, які увійшли до складу освітньої програми та використовувалися в роботі, не погоджувалися і не затверджувалися та складені з недотриманням таблиць за профільним рівнем, визначеним наказами № № 405, 406 і 408.**

Довідково. Наприклад, в типових навчальних планах для ЗНЗ з навчанням українською мовою для 8–9 класів визначено лише по 3 години додаткового часу на предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації, в той час як навчальний план з поглибленим вивченням окремих предметів передбачає вивчення спеціалізованих навчальних предметів, курсів та додатковий час на факультативи в кількості 5,5 і 4 години відповідно.

Для 11 класів також взято за основу типові навчальні плани для ЗНЗ (таблиця 2 наказу № 406), в той час як в таблиці 1 наказу № 406 визначено розподіл годин на окремі предмети за різними рівнями змісту освіти (рівень стандарту, академічний рівень та профільний рівень), в таблиці 17 – для класів з поглибленим вивченням окремих предметів та план-схема для 11 класу з поглибленим вивченням окремих предметів.

Аудитом також **встановлено факти незабезпеченості МОН учнів спеціалізованих навчальних закладів профільними підручниками, посібниками та учбовим приладдям, виявлено недоліки в забезпеченні закладів майном та обладнанням, а також низку інших проблем.**

Так, в ліцеї-інтернаті ім. І. Г. Харитоненка з профільного предмета “Захист Вітчизни” жоден кадет 10 класу не забезпечений підручником профільного рівня. Забезпеченість підручником рівня “стандарт” становить 39,4 відсотка.

Довідково. За даними МОН, за результатами конкурсу підручників не було визначено переможця із навчального предмета “Захист Вітчизни” (профільний рівень).

Недостатнім є методичне забезпечення військової складової виховного процесу у гімназії-інтернаті “Кадетський корпус”. Крім того, в порушення пункту 3 статті 27 Закону № 651 протягом 2017–9 місяців 2018 року 17 вихователів цієї гімназії не підвищували кваліфікацію.

Довідково. Кадети 10 класу гімназії-інтернату не забезпечені підручниками з хімії, англійської мови, української мови, всесвітньої історії, інформатики, біології, географії, захисту Вітчизни, технологій, громадянської освіти, мистецтва, історії України.

Підручниками профільного рівня не забезпечено повною мірою фізико-математичний ліцей. Як наслідок, учні користуються електронною версією підручників.

Довідково. Наприклад, учні 10 класу не забезпечені підручниками профільного рівня з таких предметів, як алгебра, геометрія і фізика, а учні 11 класу – підручниками з правознавства, географії, основ здоров'я. У 2018 році ліцеєм замовлено 11 назв підручників для 10 класу у кількості 900 примірників, проте станом на 01.11.2018 поставки не було.

Аналогічно, починаючи з 2013 року, школа-інтернат “ДІА” не забезпечена навчально-наочними посібниками та технічними засобами навчання з предметів поглибленого вивчення, зокрема математики, фізики,

біології, хімії, англійської мови, та з географії та історії; жоден клас не забезпечений підручниками профільного рівня.

Довідково. Вчителі школи-інтернату “ДІА” використовують у навчальному процесі особисті підручники, карти, плакати, таблиці, словники, циркуль, транспортер, косинець, лінійку, грузи, термометри, лінзи, лабораторне обладнання та інше майно, яке під час аудиту оприбутковано в кількості 349 найменувань на позабалансовий рахунок закладу на підставі заяв вчителів.

Крім того, в порушення вимог пункту 2.4 Положення № 114 та за відсутності належно оформленої заявки про проведення дослідно-експериментальної роботи, яка складається відповідно до вимог пункту 2.3 Положення № 114, і необхідного забезпечення, МОН надало школі-інтернату “ДІА” статус експериментального ЗНЗ. Проте фактично дослідно-експериментальна робота виконувалася формально та з порушеннями і станом на 01.10.2018 не завершена. При цьому МОН в порушення пункту 4.1 Положення № 114 не забезпечувало загального керівництва дослідно-експериментальною роботою в закладі.

У порушення вимог пункту 32 Положення № 717 в ліцеї-інтернаті ім. І. Г. Харитоненка не дотримано норм постачання навчального озброєння, військового майна, приладів та посібників з допризовної підготовки юнаків. Фактично забезпеченість навчальним військовим майном становить лише 13,6 відсотка.

Довідково. За інформацією в. о. начальника ліцею-інтернату ім. І. Г. Харитоненка, ліцей використовує 123 од. навчального військового майна, 20 од. з якого не передбачено додатком 3 до Положення № 717 (засоби зв'язку, засоби артилерійської розвідки, макети артилерійських снарядів).

Відсутність належного контролю МОН за дотриманням закладами освіти вимог нормативних актів призводить до здійснення такими закладами незаконних видатків з державного бюджету.

Аудитом встановлено, що хоча наказом № 1119 МОН затверджено норми забезпечення речовим майном кадетів (ліцеїстів) (19 найменувань), протягом 2017–9 місяців 2018 року ліцеєм-інтернатом ім. І. Г. Харитоненка за рахунок коштів державного бюджету придбано речового майна та постільних речей³⁰, не передбачених цим наказом, на суму 295,4 тис. гривень³¹. При цьому частиною п'ятою статті 21 Закону № 2145 визначено, що особи, які здобувають військову освіту в закладах спеціалізованої освіти військового (військово-спортивного) профілю, безоплатно забезпечуються місцями у гуртожитках, харчуванням, спеціальним одягом та стипендіями згідно із законодавством.

Довідково. Керівництво ліцею-інтернату ім. І. Г. Харитоненка з пропозиціями щодо врегулювання цих питань до МОН не зверталось і керувалося наказом № 763 щодо забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, вихованців шкіл-інтернатів, а також Положенням № 1444 (втратило чинність 04.03.2016), яким затверджено норму № 9 забезпечення речовим майном військових ліцеїстів.

³⁰ Простирадла, наволочки, рушники, шапки, берці, нашивки, погони, шеврони тощо.

³¹ 2017 рік – 91,0 тис. грн, 9 місяців 2018 року – 204,4 тис. гривень.

Крім того, аудитами засвідчено, що у зв'язку з дефіцитом бюджетних коштів, частину речового майна, постільних речей та спортивного інвентарю придбано батьками кадетів за власний рахунок на суму 546 667,0 гривень.

Під час аудиту спеціалізованими навчальними закладами надано інформацію про подальше навчання своїх випускників. Аналізом цих відомостей встановлено, що, незважаючи на всі недоліки забезпечення навчального процесу, дефіцит бюджетних коштів, випускники цих закладів, як правило (від 55 до 71 відсотка), продовжують своє навчання у закладах вищої освіти за профілем.

2.4.1.3. Рекомендації МОН:

- розглянути питання щодо передачі спеціалізованих ЗНЗ до ЗВО з метою створення належних умов навчання.

2.4.2. МОН, створивши міжнародну школу для надання освітніх послуг громадянам України, які тимчасово або постійно проживають за кордоном та в Автономній Республіці Крим і м. Севастополі, визначило у статуті цей заклад як спеціалізований, видатки на утримання якого здійснюються з державного бюджету. Проте фактично міжнародна школа не надає загальної середньої освіти з поглибленим вивченням окремих предметів, а отже, діяльність закладу не відповідає статусу спеціалізованого. Незабезпеченість контролю МОН сприяла здійсненню міжнародній школі видатків на навчання 926 учнів (31,6 відс.) за відсутності законних підстав для їх зарахування – не надано оригінали особових справ з попереднього місця навчання, чим створено ризик незаконного використання 3,8 млн гривень.

2.4.2.1. Законодавча база.

Згідно зі статтею 87 Бюджетного кодексу до видатків, що здійснюються з державного бюджету, віднесено видатки на освіту, зокрема на загальну середню освіту: загальноосвітні спеціалізовані школи (школи-інтернати), ліцеї (гімназії) – інтернати) державної власності відповідно до переліку, визначеного Кабінетом Міністрів України, і загальноосвітні школи соціальної реабілітації. Постановою № 928 затверджено перелік навчальних закладів системи загальної середньої освіти, у т. ч. які належать до сфери управління МОН, зокрема, міжнародна школа.

МОН наказом № 595 на виконання розпорядження № 91 створено міжнародну школу для надання освітніх послуг громадянам України, які тимчасово або постійно проживають за кордоном³², та надано їй статус експериментального ЗНЗ з розробки та апробації інноваційних технологій дистанційного навчання.

³² Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 1144–р внесено зміни до розпорядження № 91, а саме: доповнено словами “та в Автономній Республіці Крим і м. Севастополі”.

Організація та діяльність міжнародної школи, порядок здобуття громадянами України, які тимчасово або постійно проживають за кордоном, загальної середньої освіти за екстернатною та дистанційною формами навчання у цьому навчальному закладі визначені Положенням № 731.

У Положенні № 114 встановлено умови отримання статусу експериментального ЗНЗ, вимоги до забезпечення здійснення дослідно-експериментальної роботи та складання звіту про результати виконання.

Відповідно до статуту, затвердженого заступником Міністра освіти і науки Жебровським Б. М. 06.12.2013, міжнародна школа є спеціалізованим державним ЗНЗ індивідуального (дистанційного) навчання I–III ступенів.

Порядок організації екстернату в ЗНЗ визначає Положення № 369, до 13.03.2017 – Положення № 431. Основні засади організації та запровадження дистанційного навчання встановлює Положення № 466.

Згідно з пунктом 2.4 Положення № 731 навчальний заклад – це заклад освіти на території країни тимчасового або постійного проживання громадян України, що забезпечує їх потреби в загальній середній освіті. Навчальний заклад зареєстрований та працює відповідно до чинного законодавства країни перебування; створюється, як правило, при міжнародних українських громадських організаціях; співпрацює з міжнародною школою відповідно до укладених договорів; здійснює підготовку до атестації учнів-екстернів для отримання документа про освіту державного зразка України.

Порядок укладання договору про співпрацю міжнародної школи із закордонним українським навчальним закладом схвалено рішенням педагогічної ради міжнародної школи від 19.08.2016 № 41.

Частиною четвертою статті 34 Закону № 651 визначено, що **переведення учнів (вихованців) до іншого закладу загальної середньої освіти здійснюється за наявності особових справ учнів (вихованців)** встановленого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти, зразка.

Положенням № 731 передбачено, що при **зарахуванні екстернів до міжнародної школи** до заяви додаються, зокрема: **копія особової справи**, табеля за відповідний клас, свідоцтва про базову загальну середню освіту; документ, що підтверджує тимчасове або постійне проживання за кордоном (пункт 3.1); **у подальшому надаються оригінали цих документів** (пункт 3.2).

2.4.2.2. Виявлений стан справ та висновок.

Міжнародну школу створено у 2007 році як експериментальний ЗНЗ з розробки та апробації інноваційних технологій дистанційного навчання. Проте протягом усього періоду функціонування **дослідно-експериментальна діяльність закладом не провадилась**³³. Всупереч вимогам статті 21 Закону № 2145 статутом міжнародну школу визначено як заклад спеціалізованого державного індивідуального (дистанційного)

³³ Впровадження педагогічних інновацій із запровадження дистанційного екстернату здійснювалося без попередньої апробації.

навчання I–III ступенів. **На сьогодні діяльність міжнародної школи не відповідає визначеному у 2013 році статутом статусу, оскільки навчання не спрямовується на поглиблене вивчення окремих предметів. При цьому міжнародну школу за ініціативою МОН включено до Переліку навчальних закладів загальної середньої освіти, видатки на які здійснюються із державного бюджету, затвердженого Постановою № 928.**

Станом на 01.10.2018 в закладі здобувають загальну середню освіту 2933 дітей³⁴, з них 2007 осіб опановують програмний матеріал у навчальних закладах (учні-екстерни навчальних закладів) і 926 осіб – самостійно за індивідуальними навчальними планами (екстерни).

Протягом 2017–9 місяців 2018 років підготовку учнів-екстернів навчальних закладів до атестації здійснювали 46 закордонних українських навчальних закладів в 11 країнах, з якими міжнародною школою укладено договори про співпрацю (переважно це громадські організації, суботні/недільні школи тощо).

Довідково. За даними міжнародної школи, в Іспанії функціонувало 16 закордонних українських навчальних закладів, Португалії – 11, Італії – 6, Греції і Молдові – по 3, Австрії – 2, Бельгії, Туреччині, Чехії, Франції і Польщі – по 1. Станом на 01.10.2018 в Іспанії навчалися 1136, Португалії – 325, Італії – 215, Греції – 45, Молдові – 38, Австрії – 69, Бельгії – 37, Туреччині – 36, Чехії – 54, Франції – 44, Польщі – 6 учнів міжнародної школи.

За інформацією міжнародної школи, екстерни, які самостійно опановували програмний матеріал за індивідуальними навчальними планами, на момент навчання проживали у 87 країнах світу³⁵.

Аналіз особових справ засвідчив, що **понад 52 відс. (1545 осіб) учнів, які станом на 01.10.2018 навчалися в міжнародній школі, були зараховані на навчання протягом 2017–9 місяців 2018 років; 47 відс. (1380 осіб) учнів навчаються в закладі з 1 класу, з них 1095 осіб – учні-екстерни навчальних закладів; 285 осіб – екстерни.**

При цьому встановлено, що **всупереч вимогам частини четвертої статті 34 Закону № 651 і пунктів 3.1 і 3.2 Положення № 731 на навчання до 2–11 класів міжнародної школи зараховувалися (у зв'язку з переведенням з інших ЗНЗ України) діти без надання необхідних документів. Зокрема, в міжнародній школі відсутні документи, які є підставою для зарахування, стосовно 926 учнів (821 учень-екстерн навчальних закладів і 105 екстернів), які станом на 01.10.2018 навчаються в міжнародній школі, а саме: особові справи учнів, заведені за попереднім місцем навчання, чим створено ризик незаконних видатків у сумі 3,8 млн гривень.**

³⁴ у т. ч. за I ступенем (1–4 класи) – 1103 особи; за II (5–9 класи) – 1350 осіб; за III (10–11 класи) – 480 осіб.

³⁵ Найбільша кількість учнів проживали у Польщі (84 особи), США (76 осіб), Туреччині (54 особи), КНР (48 осіб), Німеччині (44 особи), Іспанії (40 осіб), Великій Британії (33 особи), ОАЕ (27 осіб), Єгипті (26 осіб), Словаччині (22 особи), Швеції (17 осіб), Російській Федерації (17 осіб), Ізраїлі (16 осіб), Грузії (15 осіб) тощо.

Довідково. Директор Іванова Л. В. пояснила, що Положенням про приймальну комісію міжнародної школи, затвердженим рішенням педагогічної ради від 04.09.2007 (протокол № 1), визначено, що у разі неможливості надати оригінал особової справи, адміністрація заводить на учня нову особову справу з моменту зарахування до міжнародної школи за поданими документами про освіту України. Фактично особові справи 926 учнів було заведено вже в міжнародній школі.

Крім того, вибіркова перевірка засвідчила, що **не в усіх особових справах учнів-екстернів навчальних закладів є документальні підтвердження фактичного проживання за кордоном.** До аудиту надано копії листів закордонних українських навчальних закладів, які підтверджують факт навчання частини учнів за кордоном.

За даними МОН, заклад провадить свою освітню діяльність виключно за екстернатною формою навчання. Атестація учнів здійснювалася безпосередньо в школі або в країнах проживання дітей державними атестаційними комісіями, створеними наказами міжнародної школи. Видатки на відрядження за кордон членів державних атестаційних комісій у 2017 році здійснювалися за рахунок приймаючої сторони (за рахунок коштів батьків учнів міжнародної школи), у 2018 році – до Іспанії, Австрії, Португалії, Бельгії, Франції, Греції, Молдови, Італії, Чехії, Туреччини за рахунок коштів загального фонду державного бюджету. Загальний обсяг видатків у 2018 році становив 1844,2 тис. гривень.

Аудитом встановлено, що за останні 7 років забезпечення міжнародної школи новими підручниками здійснювалося у повному обсязі згідно з заявками закладу. Проте **отримання підручників учнями-екстернами, які навчаються за кордоном, документально не підтверджено.**

2.4.2.3. Рекомендації МОН:

- зобов'язати міжнародну школу привести статут закладу у відповідність до вимог Закону № 2145. У зв'язку з невідповідністю міжнародної школи визначеному у статуті статусу (спеціалізований ЗНЗ), ініціювати внесення відповідних змін до Переліку навчальних закладів загальної середньої освіти, видатки на які здійснюються із державного бюджету, затвердженого Постановою № 928;

- здійснювати контроль за дотриманням міжнародною школою вимог нормативно-правових актів, зокрема у частині зарахування на навчання осіб за наявності необхідних документів.

2.5. Стан функціонування та ліквідації шкіл соціальної реабілітації

2.5.1. З 2012 року в Україні суттєво зменшилася кількість ШСР (до 2012 року – 11, у 2018 році – 1) у зв'язку зі скороченням чисельності дітей віком від 11 до 14 років, які вчинили правопорушення відповідно до рішень суду. Кабінетом Міністрів України і МОН приймалися рішення про ліквідацію ШСР як юридичних осіб. Проте через неналежне виконання посадовими особами МОН визначених обов'язків (начальник управління майном Костенко О. І.) і прийняття неефективних управлінських рішень (відповідальний заступник Міністра – керівник

апарату Гребя Р. В.), **на сьогодні процедуру ліквідації восьми таких шкіл не завершено.**

2.5.1.1. Законодавча база.

Статтею 1 Закону № 20 визначено, що здійснення соціального захисту дітей і профілактики серед них правопорушень у межах визначеної компетенції покладається, зокрема, на ШСР.

Відповідно до статті 8 Закону № 20 загальноосвітні школи є спеціальними навчально-виховними закладами для дітей, які потребують особливих умов виховання, та підпорядковуються центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти і науки. До загальноосвітніх ШСР направляються за рішенням суду діти віком від 11 до 14 років. Дітей тримають у ШСР у межах встановленого судом терміну, але не більше трьох років.

Відповідно до Конвенції ООН про права дитини держави-учасниці, визнаючи серед іншого, що в усіх країнах світу є діти, які живуть у виключно тяжких умовах, і що такі діти потребують особливої уваги, що дитині для повного і гармонійного розвитку її особи необхідно зростати в сімейному оточенні, в атмосфері щастя, любові і розуміння (абзаци сьомий і дванадцятий Преамбули відповідно), погодились, зокрема, про таке: держави-учасниці забезпечують, щоб установи, служби і органи, відповідальні за піклування про дітей або їх захист, відповідали нормам, встановленим компетентними органами, зокрема, в галузі безпеки й охорони здоров'я та з точки зору численності і придатності їх персоналу, а також компетентного нагляду (частина 3 статті 3).

Постановою № 859 затверджено мережу ШСР і Положення про школи соціальної реабілітації.

Концепцією розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх визначено основні заходи з розвитку такої юстиції, серед яких удосконалення превентивної та профілактичної роботи, зокрема шляхом створення ефективної системи реабілітації неповнолітніх, які вчинили правопорушення, з метою їх перевиховання та ресоціалізації.

Планом заходів № 1039 передбачено (пункт 6): “Започаткувати на базі закладів соціальної реабілітації органів освіти експеримент із створення центрів соціальної реабілітації неповнолітніх, що вчинили правопорушення” (відповідальні виконавці – МОНмолодьспорт, Міністерство внутрішніх справ України, Державна пенітенціарна служба України; термін виконання – 2012 рік).

Порядок ліквідації юридичної особи визначено статтею 111 Цивільного кодексу України, порядок безоплатної передачі об'єктів права державної власності зі сфери управління міністерств до сфери управління інших органів, уповноважених управляти державним майном, або самоврядних організацій – Положенням № 1482.

2.5.1.2. Виявлений стан справ та висновок.

Протягом 2017–9 місяців 2018 року функціонувала одна ШСР – Комишуваська. Станом на 01.10.2018 в цій школі навчається 9 учнів/вихованців (проектна потужність школи – 160 осіб).

Довідково. Станом на 01.01.2017 і на 01.10.2018 мережа ШСР включає 1 ШСР (Комишуваську ШСР), станом на 01.01.2012 – 11 ШСР; на 01.01.2013 – 6; на 01.01.2016 – 2 ШСР.

Фінансування з державного бюджету за КПКВК 2201100 у 2017–2018 роках, крім Комишуваської ШСР, отримували Балахівська (Кіровоградська обл.), Київська (м. Київ), Миколаївська (м. Миколаїв), Харківська (м. Харків), Фонтанська ШСР (Одеська обл.). Станом на 01.12.2018 ці школи перебувають у стадії ліквідації.

Довідково. Станом на 01.12.2018 у стадії ліквідації також перебувають три ШСР, розміщені на тимчасово непідконтрольних територіях, а саме: Горлівська і Єнакієвська ШСР (Донецька обл.), Свердловська ШСР (Луганська обл.).

Слід зазначити, що до 2013 року на базі ШСР (зокрема, Фонтанської і Харківської ШСР) на виконання пункту 6 Плану заходів № 1039 проводився всеукраїнський науково-дослідний експеримент на тему “Система психологічної, медичної, педагогічної і соціальної реабілітації дітей і підлітків з девіантною поведінкою та деліквентною поведінкою”. У межах експерименту, наукове керівництво яким здійснювалось Інститутом психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, на базі ШСР було створено центри психолого-педагогічної реабілітації дітей з девіантною поведінкою.

Довідково. У центрах реабілітації перебували діти з девіантною поведінкою у віці від 8 до 14 років фактично на тих же умовах, що і засуджені діти у віці від 11 до 14 років. У 2013 році у Фонтанській ШСР відбувся інцидент, внаслідок якого помер хлопчик 12 років. У 2013 експеримент було завершено. Діти з центрів реабілітації були влаштовані на навчання за місцем реєстрації.

Статути ШСР не містять положень щодо надання їм статусу експериментальних ЗНЗ та/або таких, що провадять інноваційну освітню діяльність. Результати такого експерименту в МОН відсутні.

Незважаючи на те, що рішення про ліквідацію ШСР у повному обсязі не виконано, протягом 2017–2018 років колегією МОН питання ліквідації ШСР не розглядалося.

Зазначені питання розглядалися на робочих нарадах МОН, протоколи яких свідчать, що серед причин незавершення ліквідації окремих ШСР – відсутність правовстановлюючих документів на державне нерухоме майно; неможливість передачі житлового фонду (будинків, квартир), де зареєстровані жителі; арешт державного майна (транспортних засобів) тощо.

Постановами № 847 і № 751 зобов'язано МОН та обласні державні адміністрації забезпечити використання за призначенням приміщень ліквідованих ШСР для задоволення потреб системи освіти. Проте аудит засвідчив, що створеними на виконання рішень Уряду ліквідаційними комісіями не дотримано вимог наказів № № 971, 1772 і 1399 в частині передачі майна відповідним органам управління освітою, а останніми –

використання майна за призначенням для задоволення потреб системи освіти.

Так, ліквідаційною комісією Харківської ШСР з дозволу **МОН майно** (меблі, учбовий, кухонний та спортивний інвентар, обладнання тощо) **передано безпосередньо на баланс закладам освіти³⁶, а не органу управління освітою.**

У 2016 році МОН надало дозвіл Харківській ШСР на передачу будівель і споруд на баланс Луганського національного аграрного університету. Проте **станом на жовтень 2018 року таку передачу не здійснено.**

Огляд Харківської ШСР засвідчив, що будівлі і споруди загальною площею 7647,1 кв. м мають занедбаний вигляд, частина будівель напівзруйнована. Через тривале невикористання є ризик повної руйнації будівель та споруд. Крім того, за наявності у Харківської ШСР акта на право постійного користування земельною ділянкою³⁷ загальною площею 4,0663 га за адресою: м. Харків, вул. Шевченка, 329-А (кадастровий номер 6310136600:04:004:0060), у Державному земельному кадастрі **ця земельна ділянка не зареєстрована.**

МОН неодноразово змінювало склад ліквідаційних комісій протягом періоду їх функціонування. Аудит засвідчив, що **новопризначені голови комісій не володіють повною інформацією щодо ліквідаційних процесів. Окремих голів ліквідаційних комісій призначено з порушенням вимог чинного законодавства.**

За відсутності належного контролю МОН ліквідаційними комісіями всупереч вимогам статті 111 Цивільного кодексу України **не вжито всіх необхідних заходів для остаточного завершення ліквідації ШСР:** ліквідаційні баланси не склалися, нерухоме майно не передавалося.

При цьому землі державної власності, які знаходяться у користуванні ШСР, передавалися агрофірмам за договорами про спільну діяльність для вирощування сільськогосподарських культур.

Так, Комишуваською ШСР відповідно до договору про спільну діяльність від 03.01.2014 № 1 (терміном дії – 31.12.2019) ТОВ “Агрофірма “Лев” передавалася земельна ділянка площею 7,7473 га (як 50 відс. частки) у 2017 році для вирощування озимого ячменю, у 2018 році – озимого рапсу. Балахівською ШСР відповідно до договору від 18.08.2017 б/н земельну ділянку площею 8,6911 га передано приватному сільськогосподарському підприємству “Зарічне”. Загалом надходження до бюджету за договорами про спільну діяльність у 2017–2018 роках становили 58,4 тис. гривень.

Довідково. У 2017 році на вказаній вище земельній ділянці Балахівської ШСР ТОВ “Агрофірма “Овен” згідно з договором від 20.05.2016 № 6 здійснювало комплекс польових

³⁶ ДНЗ “Харківський поліграфічний центр професійно-технічної освіти”, Харківському професійному училищу швейного виробництва та побуту Української інженерно-педагогічної академії, Балахівській ШСР; у 2015 році гімназії-інтернату “Кадетський корпус”.

³⁷ Від 28.03.2012 серії ЯЯ № 3078327.

механізованих робіт з вирощування пшениці, яку згідно з договорами від 01.08.2017 №№ ЛС-00965 і ЛС-00966 продано ТОВ "Гермес-Трейдінг".

Всупереч вимогам статті 13 Закону № 1378 грошова оцінка таких земельних ділянок не проводилася. Можливість передачі земель державної власності у користування згідно з договорами про спільну діяльність Земельним кодексом України не передбачена.

Отже, керівництвом МОН (відповідальний заступник Міністра – керівник апарату Гребя Р. М.) не дотримано вимог постанов Кабінету Міністрів України у частині забезпечення використання за призначенням майна ліквідованих ШСР для задоволення потреб системи освіти. Зволікання з передачею МОН майна відповідним органам управління освітою створює ризики фактичної втрати такого майна внаслідок руйнування, занедбання.

2.5.1.3. Рекомендації МОН:

- вжити заходів щодо пришвидшення процедури ліквідації ШСР та передачі нерухомого майна відповідним органам управління освітою.

2.6. Стан обліку та розпорядження державним майном

2.6.1. Керівництвом МОН (відповідальний заступник Міністра – керівник апарату Гребя Р. В.) не забезпечено належного виконання повноважень щодо обліку державного майна та оформлення прав на земельні ділянки.

2.6.1.1. Законодавча база.

Відповідно до статті 6 Закону № 185 МОН як уповноважений орган управління, зокрема, веде облік об'єктів державної власності, що перебувають в їх управлінні, здійснює контроль за ефективним використанням та збереженням таких об'єктів; забезпечує надання розпоряднику Єдиного реєстру об'єктів державної власності відомостей про об'єкти державної власності для формування і ведення зазначеного реєстру; забезпечує проведення інвентаризації майна державних підприємств, установ, організацій, господарських структур відповідно до визначеного Кабінетом Міністрів України порядку; забезпечує оформлення прав на земельні ділянки (за відсутності необхідних документів) та уточнення меж земельних ділянок.

Єдиний реєстр об'єктів державної власності є автоматизованою системою збирання, обліку, накопичення, оброблення, захисту та надання інформації про нерухоме майно, у тому числі передане в оренду (лізинг), концесію або заставу, державних підприємств, установ та організацій, а також про корпоративні права держави та державне майно, що не увійшло до статутного капіталу господарських структур (стаття 12 Закону № 185).

Статтею 3 Закону № 1952 до засад державної реєстрації речових прав на нерухоме майно віднесено, зокрема, гарантування державою об'єктивності, достовірності та повноти відомостей про зареєстровані права на нерухоме майно та їх обтяження; обов'язковість державної реєстрації прав у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно.

Державний реєстр речових прав на нерухоме майно - єдина державна інформаційна система, що забезпечує обробку, збереження та надання відомостей про зареєстровані речові права на нерухоме майно та їх обтяження, про об'єкти та суб'єктів таких прав (стаття 2 Закону № 1952).

Частиною першою статті 5 Закону № 1952 визначено, що у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно реєструються речові права та їх обтяження на земельні ділянки, а також на об'єкти нерухомого майна, розташовані на земельній ділянці, переміщення яких неможливе без їх знецінення та зміни призначення, а саме: підприємства як єдині майнові комплекси, житлові будинки, будівлі, споруди, а також їх окремі частини, квартири, житлові та нежитлові приміщення.

Речові права на нерухоме майно та їх обтяження, що виникли до 1 січня 2013 року, визнаються дійсними за наявності однієї з таких умов: реєстрація таких прав була проведена відповідно до законодавства, що діяло на момент їх виникнення; на момент виникнення таких прав діяло законодавство, що не передбачало їх обов'язкової реєстрації (частина третя статті 3 Закону № 1952).

Постановою № 467 затверджено Положення про Єдиний реєстр об'єктів державної власності. З метою формування цього Реєстру Постановою № 1121 затверджено Методику проведення інвентаризації об'єктів державної власності.

Класифікатор державного майна затверджено наказом ФДМУ № 461. Відповідно до цього класифікатора нерухоме майно – земельні ділянки, а також, зокрема, об'єкти, розташовані на земельній ділянці, переміщення яких є неможливим без їх знецінення та зміни їх призначення (будівлі, споруди).

З метою забезпечення формування, ведення та наповнення даних Єдиного реєстру об'єктів державної власності ФДМУ видано наказ № 197.

Наказом № 23 зобов'язано керівників навчальних закладів, начальників управлінь освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій, наукових установ та інших підприємств (юридичних осіб), зокрема, запровадити в експлуатацію автоматизовану систему “Юридичні особи”, за результатами щорічної, станом на 31.12.2008, інвентаризації державного майна, яке знаходиться в управлінні закладу чи установи, виконати наповнення інформаційної бази даних автоматизованої системи “Юридичні особи”.

З метою надання практичної допомоги закладам та установам освіти і науки відділенням інформаційно-аналітичних систем управління Державної наукової установи “Інститут інноваційних технологій і змісту освіти” розроблено методичні рекомендації щодо роботи з АС “Юридичні особи” для формування звіту “Відомості про нерухоме державне майно”.

2.6.1.2. Виявлений стан справ та висновок.

МОН облік об'єктів державної власності здійснює в Єдиному реєстрі об'єктів державної власності за допомогою АС “Юридичні особи”.

Відповідно до інформації управління майном МОН, **в оперативному управлінні дев'яти закладів освіти**³⁸ знаходиться 177 одиниць нерухомого майна первісною вартістю 201111,6 тис. грн, у тому числі: **148 будівель і споруд** вартістю 191734,9 тис. грн, **чотири земельні ділянки** площею 22,7847 га вартістю 8286,8 тис. грн, **25 одиниць автотранспорту та інше майно** вартістю 1090,0 тис. гривень.

Також закладами освіти на сьогодні обліковано за нульовою вартістю 35 будівель і споруд (загальною площею 21,4 тис. кв. м), що не забезпечує достовірної оцінки вартості державного майна та створює ризики неефективного управління та розпорядження ним.

Встановлено, що **окремі заклади освіти не мають в розпорядженні об'єктів державної власності**. Зокрема, міжнародна школа і гімназія-інтернат “Кадетський корпус” орендують приміщення.

Довідково. За бездіяльності МОН гімназією-інтернатом “Кадетський корпус” станом на 02.11.2018 не укладено договір оренди та/або спільного використання будівель і споруд для навчання 510 кадетів.

Також **не мають державного майна окремі ШСР**. Наприклад, ще на стадії передачі фінансування Київської ШСР з місцевого бюджету до державного згідно з наказом № 581 за відсутності контролю МОН майновий комплекс ШСР у державну власність не був переданий. Нерухоме майно Київської ШСР залишилося у власності територіальної громади міста Києва. На сьогодні відповідно до рішення Київської міської ради від 26.04.2012 № 508/7845 приміщення Київської ШСР передано до сфери управління Служби зовнішньої розвідки України.

У зв'язку з ліквідацією ШСР МОН наказами визначило, що майно Горлівської передається Єнакіївській ШСР (наказ № 971), Свердловської – органу управління освітою м. Свердловськ Луганської області (наказ № 971), Миколаївської та Єнакіївської ШСР – відповідним органам освіти м. Миколаїв Миколаївської області і м. Єнакієве Донецької області (наказ № 1772).

Проте аудитом встановлено, що фактично **в МОН не ведеться облік майна Горлівської, Свердловської, Єнакіївської і Миколаївської ШСР**.

Також в МОН відсутні дані щодо земельних ділянок, які перебувають у користуванні Балахівської ШСР. Зокрема, аудит засвідчив, що станом на 01.01.2017 в користуванні цієї школи перебувало дві земельні ділянки загальною площею 12,5045 га вартістю 3,3 тис. гривень.

Слід зазначити, що МОН інформувало Рахункову палату про те, що ліквідаційними комісіями ШСР проводиться робота з передачі закріпленого за ними майна закладам освіти та іншим суб'єктам господарювання. Аналіз інформації ліквідаційних комісій засвідчив, що на балансі Миколаївської ШСР обліковуються житловий масив, який складається з п'яти будинків, а

---

³⁸ П'ятьох закладів загальної середньої освіти державної форми власності – школа Олімпійського коледжу, школа-інтернат “ДІА”, фізико-математичний лицей, гімназія-інтернат “Кадетський корпус”, лицей-інтернат ім. І. Г. Харитоненка та чотирьох ШСР – Фонтанська, Харківська, Балахівська, Комишуваська.

також конюшні та будівлі тваринницького приміщення, водопровід, дюкер, асфальтована дорога; на балансі Фонтанської ШСР – земельна ділянка (вартість та площа майна в інформації не вказано). **Проте ці дані МОН до Єдиного реєстру об'єктів державної власності не внесено.** Також відсутні дані щодо земельної ділянки площею 6,71 га, яка перебуває у користуванні школи-інтернату “ДІА”.

Отже, **МОН не забезпечило повноти і достовірності внесення до Єдиного реєстру об'єктів державної власності відомостей щодо нерухомого державного майна (будівель та споруд із земельними ділянками), яке перебуває/перебувало на балансі вказаних чотирьох закладів.**

Також аудитом встановлено **факти подання закладами освіти недостовірних даних щодо площ нерухомого майна у статистичній звітності** за формами № ЗНЗ–1 (річна) та № 83–РВК (річна).

Зокрема, школою-інтернатом “ДІА” у звітах за формами № ЗНЗ–1 (річна) і № 83–РВК (річна) станом на 05.09.2017 і 05.09.2018 показник щодо переданої в оренду площі приміщень занижено на 1958,3 кв. м, ліцеєм-інтернатом ім. І. Г. Харитоненка у звіті за формою № ЗНЗ–1 (річна) станом на 05.09.2017 і 05.09.2018 показник щодо загальної площі усіх приміщень також занижено на 1803,9 кв. метра.

Аудитори засвідчили, що, незважаючи на вимоги Методики № 1121 щодо проведення щорічної інвентаризації державного майна (станом на 31 грудня), МОН не забезпечило проведення такої інвентаризації у школі-інтернаті “ДІА” та ліцеї-інтернаті ім. І. Г. Харитоненка.

Аудит **Балахівської ШСР показав, що в порушення вимог Положення № 879 у 2016 році протокол інвентаризаційною комісією після завершення інвентаризації активів та зобов'язань не складався (пункт 1 розділу IV), у 2017 та 2018 роках перед складанням річної фінансової звітності інвентаризації активів та зобов'язань не проведено (пункт 7 розділу I).**

Частиною другою статті 3 Закону № 1952 встановлено, зокрема, обов'язковість державної реєстрації прав у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. **Проте МОН не вживав заходів щодо забезпечення закладів освіти фінансовими ресурсами для реєстрації прав у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно.**

Так, аудит школи-інтернату “ДІА” засвідчив, що МОН протягом п'яти років (з серпня 2013 по вересень 2018) кошти для здійснення обстеження технічного стану конструкцій будівель і споруд, виготовлення технічних паспортів, проведення землепорядних робіт для оформлення права користування земельною ділянкою школи-інтернату “ДІА” не виділяло. Як наслідок, **на сьогодні державної реєстрації речових прав на 6 будівель і споруд загальною площею 12200 кв. м і земельну ділянку площею 6,71 га не проведено.**

Довідково. Згідно з актом приймання-передачі об'єктів комунальної власності громади міста Києва (приміщень та будівель дитячого будинку “Ясний” Шевченківського

району м. Києва) до державної власності від 07.08.2013, на базі якого створено школу-інтернат “ДІА”, свідоцтво про право власності на нерухоме майно, витяг про реєстрацію права власності на нерухоме майно, що передається, відсутні.

Крім цього, у розпорядженні школи-інтернату “ДІА” перебуває майно, яке згідно з актом приймання-передачі не передавалось і не обліковується.

Довідково. Зокрема, не обліковується будівля охорони, металеві огорожа та ворота для заїзду на територію, заасфальтована територія навколо будівель, доріжки з бетонних плит, спортивний майданчик зі спорудами, футбольні поля (велике і мале), волейбольний майданчик, майданчик із штучним покриттям.

Отже, за відсутності контролю МОН не забезпечено повноти і достовірності таких даних.

Також аудити в освітніх закладах МОН засвідчили, що частина будівель на сьогодні не використовується або використовується не за призначенням, руйнується та потребує капітального ремонту.

Наприклад, у школі-інтернаті “ДІА” в спальному корпусі обладнано навчальні класи, приміщення для педагогічних працівників, адміністрації закладу тощо, а навчальний корпус переданий в оренду. Оглядом будівель школи-інтернату “ДІА” виявлено, що корпус “Малишок”, будівлі майстерні, пральні, їдальня знаходяться в аварійному стані. Не використовуються приміщення Комишуваської ШСР загальною площею 3302,3 кв. м, або 45,2 відсотка.

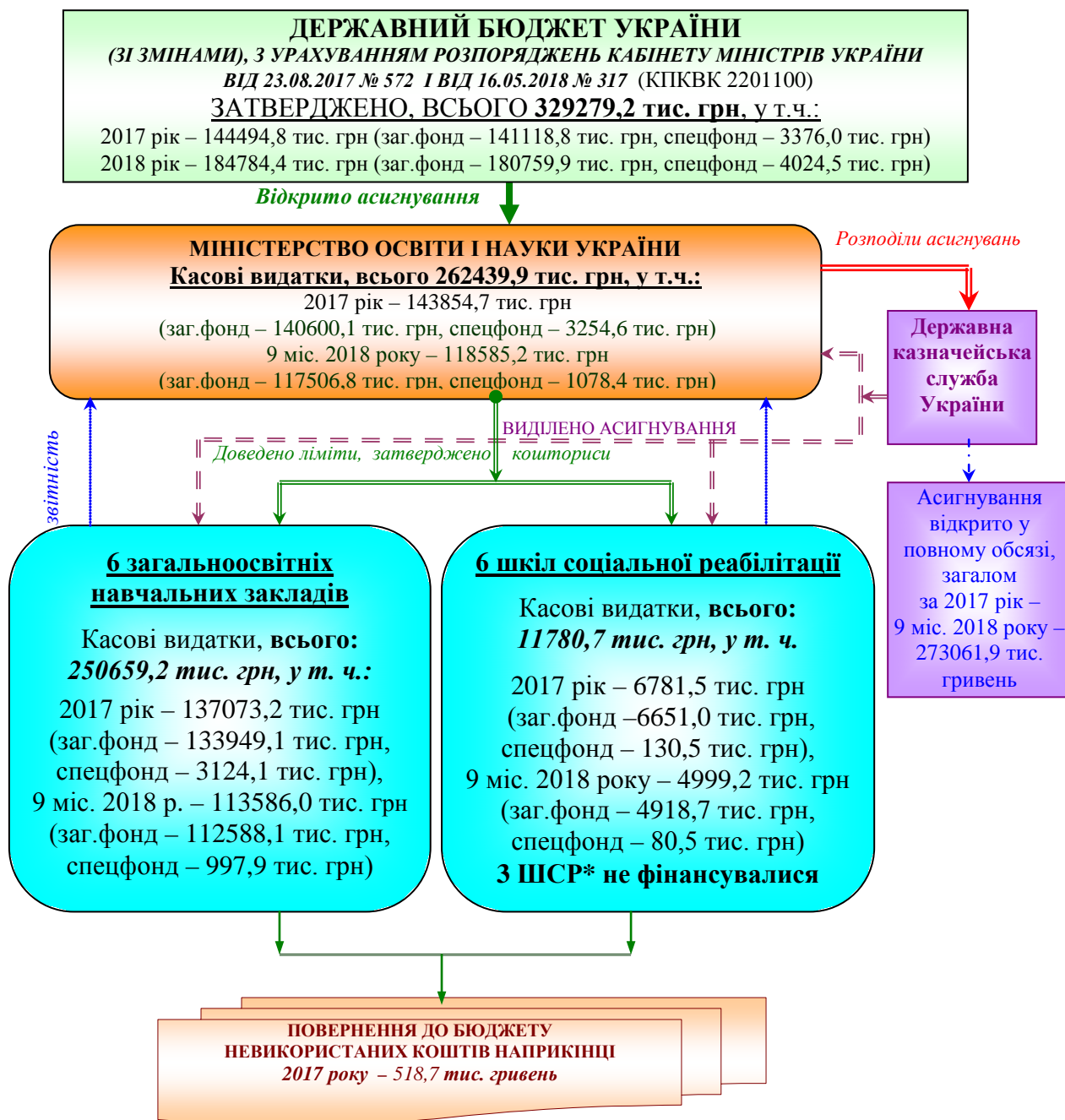
2.6.1.3. Рекомендації МОН:

- вжити заходів щодо проведення закладами освіти державної реєстрації речових прав на нерухоме майно;
- провести суцільну інвентаризацію державного майна закладів освіти відповідно до Методики № 1121 та забезпечити внесення відповідних даних до Єдиного реєстру об’єктів державної власності і бухгалтерського обліку закладів освіти.

Член Рахункової палати

В. І. Невідомий

Схема руху коштів
державного бюджету, виділених Міністерству освіти і науки України
протягом 2017–9 місяців 2018 року на надання загальної середньої освіти та
управління ним об'єктами державної власності, що мають фінансові наслідки для
державного бюджету

*знаходяться на території населених пунктів, які не підконтрольні українській владі (Горлівська, Свердловська, Єнакіївська ШСР).

**Зведені дані щодо встановлених порушень у розрізі
навчальних закладів, які отримували бюджетні кошти за бюджетною програмою за КПКВК 2201100**

№	Назва закладу	Порушено нормативний акт	Суть порушення
1.	Комишуваська ШСР	Пункт 33 та додаток 9 до Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівникам освіти, затвердженої наказом МОН від 15.04.1993 № 102 (далі – Інструкція № 102)	За відсутності атестації робочих місць за умовами оплати праці з 01.01.2018 по 01.10.2018 безпідставно виплачено доплату за роботу з важкими і шкідливими умовами праці 5 працівникам на загальну суму 20,7 тис. грн (2017 рік – 11,5 тис. грн, 9 місяців 2018 року – 9,2 тис. грн), на які нараховано єдиний соціальний внесок (ЄСВ) у сумі 4,6 тис. гривень. Загальна сума видатків, пов'язаних з виплатою доплати за роботу з важкими і шкідливими умовами праці, становить 25,3 тис. гривень
2.	ліцей-інтернат ім. І. Г. Харитоненка	Пункт 2 постанови Кабінету Міністрів України від 15.06.1994 № 414 “Про види, розміри і порядок надання компенсації громадянам у зв'язку з роботою, яка передбачає доступ до державної таємниці”. Особам, які працюють в умовах режимних обмежень, установлюється надбавка до посадових окладів (тарифних ставок), заробітної плати (у разі визначення законом її розміру) залежно від ступеня інформації, зокрема відомості та її носії, що мають ступінь секретності “цілком таємно, – 15,0 відсотків	Чотирьом військовослужбовцям Збройних Сил України з числа відряджених Міністерством оборони України (за їх згодою) для заміщення відповідних педагогічних посад з 01.01.2017 по 01.10.2018 встановлено і виплачено надбавку за допуск громадян до державної таємниці, з нарахуванням ЄСВ на загальну суму 85,8 тис. грн (надбавка – 70,3 тис. грн (2017 рік – 31,0 тис. грн, 9 місяців 2018 року – 39,3 тис. грн), ЄСВ – 15,5 тис. грн). Проте підтвердження щодо виконання посадових обов'язків в умовах режимних обмежень вказаними військовослужбовцями відсутні. Разом з тим, відповідно до вимог частини першої статті 22 Закону № 3855 термін допуску до робіт з матеріальними носіями секретної інформації двох офіцерів завершився 22.06.2016 і 09.04.2017 відповідно Отже, у порушення пункту 2 Постанови № 414 безпідставно встановлено і виплачено надбавку за допуск громадян до державної таємниці на суму 85,8 тис. гривень
3	ліцей-інтернат ім. І. Г. Харитоненка	підпункт в) пункту 28 Інструкції № 102. Одночасно нараховувалася і виплачувалася надбавка у розмірі 10,0 відс. за ліцей-інтернат і інтернат-ліцей та 10,0 відс. за гімназію-інтернат і інтернат-гімназію відповідно	За період 2017-9 місяців 2018 року нараховано та виплачено надбавку у розмірі 10 відс. за інтернат-ліцей на суму 430,4 тис. грн (2017 рік – 210,4 тис. грн, 9 місяців 2018 року – 220,0 тис. грн)
	гімназія-інтернат “Кадетський		За період 2017-9 місяців 2018 року нараховано та виплачено надбавку у розмірі 10 відс. за інтернат-гімназію на суму 387,3 тис. грн (2017 рік – 117,9 тис. грн, 9 місяців 2018 року – 269,4 тис. грн)

№	Назва закладу	Порушено нормативний акт	Суть порушення
	корпус”		<p><i>Довідково. Встановлено підвищення посадових окладів військовослужбовців на підставі підпунктів б) і в) пункту 28 Інструкції № 102 на 20,0 відс., у т. ч. на 10 відс. за ліцей-інтернат, 10 відс. за інтернат-ліцей і 10 відс. за гімназію-інтернат та 10 відс. за інтернат-гімназію.</i></p> <p><i>Підпунктом б) пункту 28 Інструкції № 102 передбачено керівним та педагогічним працівникам підвищення посадових окладів на 10 відсотків, зокрема, гімназій-інтернатів, ліцей-інтернатів. Підпунктом в) пункту 28 Інструкції 102 – підвищення посадових окладів на 10 відсотків керівним працівникам, діяльність яких безпосередньо пов'язана з навчально-виховним процесом, педагогічним працівникам, зокрема інтернатів-гімназій, інтернатів-ліцей</i></p>
			Разом: 928,8 тис. гривень
5	Комишуваська ШСР	Частина 3 статті 51 Бюджетного кодексу	Внаслідок спрямування бюджетних коштів на опалення 2612,3 кв. м (42,1 відс.), які не використовуються Комишуваською ШСР в навчально-виховному процесі, з 01.01.2017 по 01.01.2018 неекономно використано 520,1 тис. грн коштів державного бюджету. При цьому ліміти споживання енергоносіїв МОН не доводилися, чим порушено вимоги частини третьої статті 51 Бюджетного кодексу
6.	ліцей-інтернат ім. І. Г. Харитоненка	<p>Пункти 7, 4 статуту – кадети з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, перебувають на повному державному утриманні відповідно до законодавства. Грошове утримання кадетів із числа дітей-сиріт і дітей, які позбавлені батьківського піклування, здійснюється відповідно до законодавства.</p> <p>Додаток 8 до постанови Кабінету Міністрів України від 07.11.2007 № 1294 “Про упорядкування структури та умов грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб” (втратила чинність на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2017 № 704, введеної в дію</p>	З 01.01.2017 по 01.01.2018 не заплановано та відповідно не нараховано і не виплачено грошове утримання кадетам із числа дітей-сиріт і дітей, які позбавлені батьківського піклування, на загальну суму 88,8 тис. грн (2017 рік – 37,0 тис. грн, 9 місяців 2018 року – 51,8 тис. грн), що призвело до недоотримання ними вказаної суми

№	Назва закладу	Порушено нормативний акт	Суть порушення
		24.02.2018). Додаток 13 до Постанови № 704 “Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб”	
7	Порушення ведення бухгалтерського обліку, складання бюджетної і фінансової звітності на загальну суму 256,8 тис. грн, у т. ч.:		
	ліцей-інтернат ім. І. Г. Харитоненка	Пункт 5 розділу III “Принципи підготовки та якісні характеристики фінансової звітності” Національного положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 “Подання фінансової звітності”, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2009 № 1541	До балансу станом на 01.01.2018 та приміток до річної фінансової звітності за 2017 рік внесено недостовірну інформацію за субрахунками 1114 “Білизна, постільні речі, одяг та взуття” і 1812 “Малоцінні та швидкозношувані предмети” на суму 163,1 тис грн і 220,5 тис. грн відповідно
	Балахівська ШСР	Пункт 5 розділу III “Оцінка після первісного визнання та переоцінка основних засобів” НПСБО 121, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 12.10.2010 № 1202	З 01.01.2017 по 01.10.2018 школою використовувалися основні засоби, які обліковувалися за нульовою залишковою вартістю без визначення їх ліквідаційної вартості
	Комишуваська ШСР	Пункт 2 розділу I Порядку складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов’язкового державного соціального і пенсійного страхування, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 24.01.2012 № 44. Частина 4 статті 13 Бюджетного кодексу	Викривлено бюджетну звітність (звіт про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги (форма № 4-1д)) за 2017 рік на суму 19,9 тис. грн в частині невідповідності джерел надходжень. Зокрема, до надходжень згідно з основною діяльністю віднесено надходження за зібраний врожай на земельній ділянці ШСР, яка використовувалася відповідно до договору від 03.01.2014 № 1 про спільну діяльність з ТОВ “Агрофірмою Лев”, у сумі 18,2 тис. грн та до надходжень від господарської діяльності віднесено – відшкодування батьками вартості утримання учнів у сумі 1,7 тис. гривень
8.	ліцей-інтернат ім. І. Г. Харитоненка		Викривлено бюджетну звітність (звіт про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги (форма № 4-1д)) за 9 місяців 2018 року на суму 3,3 тис. грн в частині невідповідності даних за джерелами надходжень. Зокрема, до надходжень від оренди віднесено надходження від реалізації макулатури в сумі 3,3 тис. гривень

№	Назва закладу	Порушено нормативний акт	Суть порушення
9.	Балахівська ШСР	Частина 5 статті 8 Закону України від 16.07.1999 № 996 “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”	Облікова політика Балахівською ШСР не визначалась та розпорядчі документи з цього питання школою не видавались
		Інструкція про форми меморіальних ордерів бюджетних установ та порядок їх складання, затверджена наказом Державного казначейства України від 27.07.2000 № 68 (втратив чинність на підставі наказу Міністерства фінансів України від 08.09.2017 № 755, який набрав чинності з 12.12.2017), Порядок складання типових форм меморіальних ордерів та інших облікових реєстрів суб’єктів державного сектору, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 08.09.2017 № 755 (набрав чинності з 12.12.2017)	Ведення бухгалтерського обліку здійснюється з порушенням Інструкції № 68, Порядку № 755 в частині застосування типових форм меморіальних ордерів та інших облікових реєстрів розпорядниками бюджетних коштів та дотримання вимог до їх складання